

**15 lat Centrum
Projektów Europejskich**
str. 4-7

**Wyrównywanie szans
edukacyjnych na Mazowszu**
str. 14-17

**Polsko-słowackie
inicjatywy prospołeczne**
str. 38-39

w Centrum

Magazyn Projektów Europejskich

ISSN 2545-1383 **Nr 4/2023**

Słowo wstępne
str. 3

WYWIAD

15 lat Centrum Projektów Europejskich
str. 4–7

EDUKACJA

**Różnorodność i integracja
w europejskich szkołach**
str. 8–11

**Nauczanie języków obcych
w europejskich szkołach**
str. 12–13

**Wyrównywanie szans
edukacyjnych na Mazowszu**
str. 14–17

Szansa na dostępność
str. 18–19

DZIAŁANIA PROSPOŁECZNE

**Fundusze Europejskie
wspierają opiekę domową**
str. 20–21

Gwiazdy warte zachodu
str. 22–23

Solidarność na nowo
str. 24–27

**Dla osób ze szczególnymi
potrzebami**
str. 28–29

ZDROWIE

**Unia Europejska na rzecz
zdrowia psychicznego**
str. 30–33

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA

**Finał Kampanii Edukacyjnej
dla Młodzieży z Polski i Ukrainy**
str. 34–35

**Z sercem, radością i troską
dla polsko-saksońskiego
pogranicza!**
str. 36–37

**Polsko-słowackie inicjatywy
prospołeczne**
str. 38–39

**Unia pomaga
uchodźcom z Ukrainy**
str. 40–41

EKSPERT RADZI

**Zamówienia publiczne
na usługi społeczne**
str. 42–43

Frazeologizmy na tapecie
str. 44–45

**Wiedza najlepszym
zabezpieczeniem**
str. 46–47

**Dlaczego warto być ekspertem
Komisji Europejskiej?**
str. 48–49

fot. CPE

Szanowni Państwo,

przedstawiamy ostatni w tym roku numer „w Centrum”, który ukazuje się właśnie w 15 rocznicę powstania Centrum Projektów Europejskich. Z tej okazji opowiadam Państwu na początku trochę o historii naszej jednostki, która jest ściśle związana z historią członkostwa Polski w Unii Europejskiej, dziękując za te wszystkie lata wspólnej pracy na rzecz efektywnego wydatkowania Funduszy Europejskich. Mam nadzieję, że nasza grudniowa konferencja, podsumowująca miniony okres, będzie także okazją do jeszcze lepszej integracji naszych planów na przyszłość z potrzebami regionów i społeczności lokalnych, w tym mieszkańców regionów przygranicznych.

Serdecznie Państwa zapraszam do lektury także innych artykułów poświęconych w dużej mierze funduszom na edukację oraz na potrzeby związane z realizacją polityk społecznych. Jednocześnie prezentujemy Państwu ciekawe przykłady projektów z różnych programów współpracy, w których często główną rolę odgrywały dzieci lub młodzież.

Chciałbym także złożyć Państwu najserdeczniejsze życzenia z okazji zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia. Mam nadzieję, że to będzie okres wytchnienia i spokoju. Życzę Państwu zdrowych, wesołych oraz rodzinnych Świąt i do zobaczenia w 2024 roku!

DR LESZEK BULLER
dyrektor Centrum Projektów Europejskich

Rozmowa z dyrektorem Centrum Projektów Europejskich Leszkiem Bullerem

fot. CPE

15 lat Centrum Projektów Europejskich

Panie Dyrektorze, przypomnijmy, jaki był cel powołania jednostki budżetowej Centrum Projektów Europejskich?

Jednostka została utworzona 1 stycznia 2009 roku na podstawie Zarządzenia nr 16 Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 15 grudnia 2008 roku. CPE jest państwową jednostką budżetową podległą ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego. Cytując niejako Zarządzenie, wspieramy tegoż ministra w realizacji zadań związanych z wykorzystaniem Funduszy Europejskich lub innych instrumentów bezzwrotnej pomocy zewnętrznej. Wspomniałem już o dwóch kluczowych atrybutach naszego Centrum: po pierwsze działamy, aby pomóc w absorpcji środków unijnych, a po drugie docieramy na szczebel regionalny i lokalny, wspierając bezpośrednio wnioskodawców oraz beneficjentów. Uczestniczymy zatem w codziennym wdrażaniu wybranych programów z zakresu polityki spójności. Można nawet powiedzieć, że specjalizujemy się w obsłudze programów współpracy transgranicznej Interreg.

Te 15 lat CPE to część historii członkostwa Polski w Unii Europejskiej?

Absolutnie tak. W przyszłym roku będziemy przecież obchodzić jubileusz 20-lecia przystąpienia Polski do Wspólnoty Europejskiej.

W zeszłym roku swoje 15-lecie świętowało Centrum Unijnych Projektów Transportowych, inna wyspecjalizowana jednostka. Jesteśmy wciąż instytucją młodą, ale już bardzo doświadczoną nie tylko w zakresie dystrybucji, ale także kontroli wydatkowania Funduszy Europejskich. Nasze plany, wieloletnie lub te roczne, są ściśle związane z kolejnymi perspektywami finansowymi Unii Europejskiej. To, co robimy na co dzień nasi pracownicy, wynika nie tylko z rytmu Warszawy, ale także Brukseli. Jednak przede wszystkim mamy docierać do miast, gmin oraz instytucji, które potrafią zamienić dofinansowanie z Funduszy Europejskich na wymierne korzyści dla mieszkańców.

Europejski wymiar Centrum Projektów Europejskich – jak blisko są nasi sąsiedzi?

Przez te 15 lat zbudowaliśmy bardzo solidne podstawy współpracy na wszystkich granicach. Zostanę na razie przy wewnętrznych granicach Unii Europejskiej oraz granicy z Ukrainą. Tak, „Europejskich” w nazwie naszej jednostki to słowo kluczowe i wielowymiarowe. Jako pracodawca zatrudniamy wiele osób z innych krajów, we Wspólnych Sekretariatach często słychać inne języki, w tym słowacki, angielski, niemiecki czy ukraiński. Nasze obowiązki najczęściej przekraczają polskie granice państwowe, gdyż działamy w interesie regionów przygranicznych

i uczestniczymy w rozliczaniu projektów z takich programów, jak Interreg Europe czy Interreg Region Morza Bałtyckiego. W ramach utworzonego klastra wschodniego mamy kontakty z innymi programami Interreg, w których uczestniczy Ukraina. Tych przykładów bliskości jest bardzo dużo. Bardzo się cieszę, że od 2016 roku, kiedy zostałem dyrektorem Centrum Projektów Europejskich, mogę uczestniczyć w rozwoju nie tylko dobrych relacji, ale także obserwować pozytywne zmiany, jakie zachodzą w ramach transgranicznej współpracy. Programy, które obsługujemy, mają wymóg międzynarodowej kooperacji wpisany w swoje DNA. Trzy kluczowe pojęcia związane z naszym funkcjonowaniem to: Fundusze Europejskie, wymiar regionalny i lokalny oraz współpraca partnerów ponad granicami.

Wspomniał Pan o konkretnych projektach, rezultatach... Jak można podsumować te 15 lat funkcjonowania jednostki?

Wbrew pozorom to bardzo trudne pytanie. Każdy program, który obsługujemy, finansuje setki różnych projektów. Nie zapominajmy także o Centralnym Punkcie Informacyjnym Funduszy Europejskich, który jest w naszej strukturze, oraz o całej sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich, dla której CPE organizuje wyspecjalizowane szkolenia. Tysiące konsultacji dla potencjalnych wnioskodawców także owocują kolejnymi, wartościowymi inicjatywami. Udań lokalne inwestycje, nowe drogi, unowocześnione szpitale, nowe produkty turystyczne czy programy edukacyjne to sukcesy beneficjentów, osiągnięte dzięki unijnemu wsparciu i przy

współpracy z pracownikami CPE. Trudno jednoznacznie podliczyć i podsumować od strony projektowej to, co wydarzyło się przez te 15 lat. Od strony finansowej, dzięki wysiłkom Wpólnych Sekretariatów oraz innych komórek CPE, udaje się zakontraktować w ramach każdej unijnej perspektywy setki milionów euro. Przez nasze struktury przechodzą tysiące wniosków o dofinansowanie. Mamy realny wpływ na realizację polityk społecznych, a nasze przedsięwzięcia są często pokazywane jako dobra praktyka na forum Unii Europejskiej. Co najważniejsze, naszym zadaniem jest utrzymanie i rozwój sprawnego systemu dystrybucji środków UE. Musimy gwarantować równy dostęp do Funduszy Europejskich oraz dbać o przestrzeganie prawa krajowego i unijnego. W tym miejscu chciałbym bardzo podziękować Dyrekcjom Departamentów z Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej za wieloletnie, nieocenione wsparcie podczas realizacji zadań zleconych naszej jednostce. Skumulowanie w ramach Centrum Projektów Europejskich kilku różnych funkcji, jak: Instytucja Pośrednicząca, Wspólny Sekretariat Programu, Kontroler Pierwszego Stopnia i beneficjent programu Pomocy Technicznej, wymagało wiedzy, wizji oraz współpracy. To dzięki Państwa wsparciu CPE mogło się przez te 15 lat rozwijać. Chciałbym też podziękować członkom Komitetów Monitorujących programów Interreg oraz programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, a także ich poprzednich edycji, jak również przedstawicielom Komisji Europejskiej za efektywną współpracę, dobre słowo i decyzje, dzięki którym zespoły CPE mogły przechodzić do kolejnych faz wdrażania programów. Osobne słowa podziękowania należą się oczywiście

fot. zasoby RBO

pracownikom Centrum Projektów Europejskich, obecnym i byłym. Te 15 lat zostało zbudowanych na fundamentach Państwa pracy, często niełatwej, wymagającej interdyscyplinarnej wiedzy.

Co Panu daje motywację do działania na zajmowanym stanowisku?

Najwięcej radości przynoszą chwile, gdy widać udane realizacje projektów. Nie sposób odwiedzić wszystkie miejsca, ale o programach, którymi się niejako opiekujemy, jest coraz głośniejsze. W obecnych czasach zupełnie nowego znaczenia nabrał program Interreg NEXT Polska – Ukraina 2021-2027. Przedstawiciele Konsulatu Generalnego RP we Lwowie potwierdzają, że lokalizacje, do których w Ukrainie dotarły fundusze tego programu lub jego poprzednich edycji, wyróżniają się pod względem funkcjonalności czy jakości. Znak Unii Europejskiej jest tam już kojarzony z konkretnym wsparciem. Partnerstwa polsko-ukraińskie, zawiązane kiedyś na poziomie projektów, zaowocowały bardzo szybką reakcją pomocową w dobie kryzysu wojennego. Podejmuję ryzyko i odwiedzam często miejsca realizacji projektów w Ukrainie. To niesamowite uczucie, gdy np. w Krzemieńcu ktoś, kto zajmuje się opieką nad osobami z niepełnosprawnością, zna naszą jednostkę i okazuje swoją wdzięczność za możliwość otrzymania wsparcia z programu. Gdy jestem na pograniczu polsko-słowackim i widzę tablice informacyjne w miejscach realizacji projektów, to także czuję się jak w domu. Wokół nas jest mnóstwo ciekawych i wartościowych ludzi, dużo

pomysłów na innowacyjne projekty, jak choćby w programie Południowy Bałtyk. Chciałbym, żeby nasza praca przynosiła jak najwięcej satysfakcji, aby łamała społeczne i przygraniczne stereotypy, integrowała środowiska oraz żeby każdy pracownik CPE i nasz beneficjent czuł, że może mieć realny wpływ na otaczającą nas rzeczywistość.

Jak od strony zarządzania wyglądają wyzwania dla takiej jednostki jak CPE?

Już sama struktura jest nietypowa i rodzi określone wyzwania. Nasi pracownicy rozlokowani są według geografii programów. Biuro Wspólnego Sekretariatu dla programu Interreg Polska-Słowacja jest w Krakowie, dla programu Interreg Polska-Saksonia – we Wrocławiu, Południowego Bałtyku – w Gdańsku, a w Olsztynie pracownicy rozliczają jeszcze poprzednie projekty, w których partnerzy z Polski współpracowali z instytucjami z Obwodu Kaliningradzkiego. W Warszawie jest nasze główne biuro wraz z Sekretariatem dla Programu Polska – Ukraina (pobliskie Mazowsze już częściowo wchodzi w skład obszaru wsparcia), Wydziałem Projektów Europejskiego Funduszu Społecznego, Wydziałem Kontroli, Wydziałem Informacji Funduszy Europejskich oraz jednostkami pomocniczymi: Wydziałem Kadr i Płac, Wydziałem Finansowym oraz Wydziałem Administracji, bez których realizacja naszych zadań nie byłaby oczywiście możliwa. Dysponujemy też odrębnym specjalistą do spraw BHP. Wspólne Sekretariaty mają jeszcze swoje oddziały

w innych krajach lub współpracują z Regionalnymi Punktami Informacyjnymi. Całościowo funkcjonujemy jako jeden zgrany organizm, przy czym źródeł finansowania etatów jest kilka. W związku z tym musimy mieć dobrą metodologię podziału kosztów oraz spójne cele na poziomie jednostki, mimo że każda komórka działa w odrębnym zakresie. Realizujemy własny, rozbudowany z uwagi na potrzeby różnych programów, Plan Zamówień Publicznych, z którego rozliczamy się przed Instytucjami Zarządzającymi. Od strony zarządczej te 15 lat to seria wyzwań organizacyjnych. 15 grudnia tego roku zmienimy naszą warszawską siedzibę. Będziemy w biurowcu P180 przy ul. Puławskiej 180 przy stacji metra „Wilanowska”. Mam nadzieję, że będzie to pozytywna odmiana, gdyż w nowej lokalizacji zarówno działający w strukturze CPE Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich, jak i inne nasze komórki będą łatwiej dostępne dla odwiedzających.

Czego można życzyć CPE na następne 15 lat?

Chciałbym, aby wszystkie zaplanowane nabory wniosków przyniosły kolejną generację dobrych projektów. Liczę na to, że nadal będziemy solidnym, merytorycznym wsparciem dla wnioskodawców i beneficjentów. Chcemy szukać dalszych synergii, np. tematyka ochrony zdrowia pojawia się zarówno w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, jak i w programach Interreg. Planujemy kontynuować proces integracji regionów przygranicznych. Oczywiście

fol. Starostwo
Powiatowe w Złotoryi

z innymi problemami mamy do czynienia na pograniczu polsko-saksońskim, polsko-słowackim czy w regionie Południowego Bałtyku, a inne wydarzenia, wręcz fundamentalne dla naszego bezpieczeństwa i przyszłości Ukrainy, dzieją się za naszą wschodnią granicą. Mam nadzieję, że będziemy dobrze przygotowani do zmian, które nas czekają – w tym do wprowadzenia całkowicie elektronicznego obiegu dokumentów – aby działać jeszcze sprawniej. Życzę wszystkim pracownikom naszego Centrum jak największej satysfakcji z pracy w tym szczególnym miejscu, aby CPE stanowiło solidną bazę dla osobistego i zawodowego rozwoju. Składam wszystkim ogromne podziękowania za te wspólne lata!

Rozmowę przeprowadził

ANDRZEJ SŁODKI

Centrum Projektów Europejskich

fol. Agnieszka Pyszowska/EUWTTATRY

Różnorodność i integracja w europejskich szkołach

Jak władze oświatowe poszczególnych krajów europejskich radzą sobie z wdrażaniem zasad włączenia społecznego, promowaniem różnorodności oraz zapobieganiem dyskryminacji? To właśnie m.in. na te pytania odpowiada raport przygotowany przez Eurydice pt. „Promowanie różnorodności oraz inkluzyjności w szkołach w Europie”.

Aby rozpocząć jakiekolwiek działania zwalczające dyskryminację lub wspierające włączenie społeczne osób wykluczonych, wypada przyjrzeć się bliżej źródłom dyskryminacji, jakie są obecne w edukacji szkolnej. Okazuje się, że jeśli chodzi o lata 2022/2023 według oficjalnych dostępnych danych do najczęstszych przyczyn dyskryminowania uczniów należą: specjalne potrzeby nauczania, niepełnosprawność, pochodzenie etniczne, płeć, narodowość, wyznawana religia, status społeczno-ekonomiczny oraz orientacja seksualna. To, co najbardziej zwraca uwagę w statystykach raportu, to brak pełnych danych dotyczących przypadków dyskryminacji w szkołach. Informacje, które udało się zebrać, pokazują, że ponad połowa europejskich systemów edukacji nie posiada kompleksowych wiadomości w tym obszarze. Trudno w związku z tym stwierdzić, jaka jest faktyczna skala dyskryminacji w szkołach. Należy jednak przypuszczać, że zgłoszone incydenty, które trafiły do statystyk, są wierzchołkiem góry lodowej.

Bez względu na utrudnione zbieranie danych pewne jest, że aby skutecznie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i dyskryminacji

w szkołach, należy zwrócić większą uwagę na indywidualne potrzeby każdego ucznia w różnych obszarach jego funkcjonowania w placówce. Mogą to być np. specjalne potrzeby edukacyjne związane z niskim statusem materialnym czy niepełnosprawnością albo ponadprzeciętne talenty wymagające większej pracy i uwagi ze strony nauczyciela. Dyskryminacja może pojawić się zarówno w grupie rówieśniczej, jak i mieć charakter strukturalny (np. polityka segregacyjna lub brak zasobów szkoły, aby sprostać indywidualnym potrzebom ucznia). Przykładowo uczeń – uchodźca może otrzymać w szkole dodatkowe lekcje języka, co w pewnym stopniu ułatwi mu integrację pod względem komunikacyjnym, ale sfera społeczno-ekonomiczna, w której napotyka na różne utrudnienia w dostępie do wiedzy, może być w dalszym ciągu ignorowana czy niedostrzegana przez nauczycieli.

Włączenie społeczne, czyli inkluzyjność, w wielu europejskich systemach edukacyjnych dotyczy przede wszystkim romskich uczniów, uczniów z niepełnosprawnością lub specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, uczniów – uchodźców czy uczniów – imigrantów.

Strategie promujące równość płci, zwalczanie antysemityzmu lub dyskryminacji uczniów LGBTIQ+ nie zajmują aż tyle uwagi. We wszystkich krajach programy nauczania podejmują temat promowania różnorodności i włączenia społecznego. Jednym ze sposobów jest próba stworzenia systemu oceniania, dostosowanego do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub niepełnosprawnością, czy też poprzez uwzględnienie różnic językowych w przypadku obcokrajowców.

W latach 2022/2023 wśród najważniejszych inicjatyw na rzecz uczynienia europejskiej edukacji ogólnodostępną znalazły się:

- działania ułatwiające dostęp do edukacji uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub niepełnosprawnością poprzez zwiększenie fizycznej dostępności nauczycieli oraz poprawę infrastruktury,
- zapewnienie wsparcia finansowego na wydatki związane z edukacją,
- udzielanie pomocy i wsparcia społecznego,
- wprowadzenie możliwości hybrydowego nauczania (czyli stacjonarnie w szkole oraz online),
- likwidacja barier związanych z istnieniem procedur rekrutacyjnych, utrudniających dostęp do szkół pewnym grupom uczniów (np. wymogu przejścia badań lekarskich czy psychologicznych warunkujących przyjęcie do placówki edukacyjnej),
- usunięcie barier administracyjnych (np. takie wyznaczenie rejonów poszczególnych szkół, aby uniknąć nadmiernych dysproporcji społeczno-ekonomicznych pomiędzy uczniami),
- promowanie współpracy z rodzicami i całymi rodzinami uczniów.

Warto przyjrzeć się konkretnym działaniom, jakie podejmują kraje Unii Europejskiej, na rzecz włączenia społecznego.

Wzorowy wynik osiągnęły Włochy. Do szkół publicznych uczęszcza 100 proc. tamtejszych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Jak się to udało? Proces włączania do głównego nurtu edukacji uczniów z niepełnosprawnością trwa już tam wiele lat. Rozpoczął się w 1977 roku ustawą nr 517, która zniósła zróżnicowane klasy i ustanowiła zasadę włączenia wszystkich uczniów z niepełnosprawnością w szkołach podstawowych i średnich w wieku od 6 do 14 lat. Późniejsze przepisy rozszerzyły zakres włączania uczniów na wszystkich poziomach edukacji. Ustawa nr 517 wprowadziła także temat

fol. Shutterstock

indywidualizowanego planowania nauczania jako niezbędnego narzędzia na rzecz „ułatwienia realizacji prawa do nauki i wspierania pełnego kształtowania osobowości uczniów, w szczególności tych z niepełnosprawnością”. Wsparcie jest możliwe dzięki przydzieleniu do klas nauczycieli wspomagających. Władze lokalne są odpowiedzialne za zapewnienie potrzebującym uczniom asystentów edukacyjnych, którzy pomagają im rozwijać samodzielność oraz ułatwiają komunikację i uczestnictwo w zajęciach.

Niemale osiągnięcia w tworzeniu inkluzywnego systemu edukacji ma też Niemieckojęzyczna Wspólnota Belgii. Tamtejsze podejście do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów nie pozwala na klasyfikację dzieci według rodzaju zaburzeń, niepełnosprawności lub upośledzenia. Zamiast tego edukacja koncentruje się na indywidualnych potrzebach każdego ucznia, określonych na podstawie obserwacji i założeń pedagogicznych. W Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii opracowany został również zorganizowany system wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W 2009 roku z połączonych szkół specjalnych utworzono Centrum Pedagogiki Specjalnej (niem. *Zentrum für Förderpädagogik*),

a 5 lat później należące do systemu centra psychomedyczno-społeczne, szkolne ośrodki zdrowia oraz placówki świadczące usługi dla dzieci i rodzin zostały połączone w jedną strukturę – *Kaleido Ostbelgien*.

W Niemczech zwrócono uwagę na potrzebę zapewnienia wszystkim uczniom, niezależnie od ich sytuacji społecznej i ekonomicznej, dostępu do pomocy naukowych. W większości landów obowiązują przepisy, dzięki którym uczniowie mogą bezpłatnie korzystać z materiałów dydaktycznych lub otrzymują pomoc finansową na ich zakup. Wysokość świadczenia jest uzależniona od dochodów rodziców i liczby dzieci w rodzinie. Uczniowie albo są zwolnieni z kosztów, albo pokrywają tylko ich część. Środki zapewnia *Schulträger* (władza lokalna odpowiedzialna za zakładanie i utrzymanie szkół) lub konkretny land.

Na Litwie ustawa o oświacie określa dostępność edukacji dla dzieci wykluczonych społecznie – pochodzących z ubogich rodzin, dzieci uchodźców, dzieci nieuczęszczających do szkoły, dzieci osób bezrobotnych, a także osób zwolnionych z zakładów karnych, leczących się z powodu

alkoholizmu i narkomanii oraz nieprzystosowanych społecznie. Zapewnia się im wsparcie finansowe, opiekę społeczną i pomoc edukacyjną.

Ciekawym przypadkiem jest również Hiszpania, gdzie rząd zwraca dużą uwagę na szkoły z obszarów wiejskich. Tamtejsza administracja promuje konieczność edukacji ponadpodstawowej uczniów. Jakie działania są podejmowane na rzecz wyrównania szans edukacyjnych dzieci pochodzących z miast i wsi? Przede wszystkim hiszpańscy uczniowie z obszarów wiejskich mają możliwość skorzystania z bezpłatnego transportu do szkoły. Ci, którzy tego potrzebują, mogą również liczyć na nieodpłatne wyżywienie oraz zakwaterowanie w internacie. Barierą do kształcenia przestają zatem być najbardziej podstawowe, a zarazem najdroższe potrzeby, jakimi często dla uczniów uczących się poza domem oraz ich rodzin są koszty wynajmu pokoju czy wydatki na żywność. Na tym nie koniec. Hiszpańska administracja myśli o kształceniu kompleksowo. W związku z tym, jeśli na danym obszarze wiejskim planowany jest rozwój szkolnictwa, to władze regionu muszą zadbać o odpowiednie zasoby ekonomiczne, aby zapewnić bezpłatny transport

i wyżywienie uczniom, którzy tego potrzebują, jak również niezbędne urządzenia, komputery, sieci telekomunikacyjne oraz dostęp do internetu. Z uwagi na fakt, iż szkołę wraz z uczniami tworzy wykwalifikowana kadra, obowiązkiem administracji oświatowej jest zadbanie o wystarczającą liczbę nauczycieli na obszarach wiejskich, zachęcanie ich oraz umożliwienie im udziału w specjalistycznych szkoleniach, dostosowanych do celów edukacyjnych danego regionu.

Czechy proponują interesującą receptę na problemy związane z rekrutacją do szkół. Na decyzję o przyjęciu czy przeniesieniu do danej szkoły nie powinny wpływać takie czynniki, jak: większe zdolności poznawcze, szczególne uzdolnienia, lepsze pochodzenie czy brak specjalnych edukacyjnych potrzeb danego ucznia. Wybrane dzieci nie powinny być faworyzowane w procesie rekrutacyjnym. Szkoła nie może trwale dzielić uczniów na klasy o odmiennym programie nauczania. Powinna zapewniać kształcenie na porównywalnym poziomie we wszystkich oddziałach.

Raport ukazał też potrzebę współpracy szkół oraz nauczycieli z różnymi specjalistami, co wymaga odpowiednich funduszy. W walce z dyskryminacją w szkole i działaniu na rzecz realizowania indywidualnych potrzeb uczniów bardzo ważną rolę może odgrywać personel pomocniczy i stanowić istotną pomoc dla nauczycieli. Około ⅔ przeanalizowanych systemów edukacji w Europie angażuje personel pomocniczy w szkołach, aby

wesprzeć uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub tych, którzy nie władają jeszcze w pełni językiem wykładowym (w tym ukraińskich) oraz uczniów romskich.

Znając już kontekst europejskich systemów nauczania, warto wspomnieć o tym, jak Polacy oceniają jakość edukacji w naszym kraju. Z badania przeprowadzonego przez CBOS „Polskie szkoły 2022” wynika, że z jednej strony – biorąc pod uwagę różne czynniki – generalnie odnosimy się do niej pozytywnie, dostrzegając jej zalety i wady, a z drugiej – w szerszym ujęciu – ocena polskich szkół pod względem „poziomu nauczania, rozwijania zainteresowań uczniów, uczenia ich samodzielnego myślenia i radzenia sobie z praktycznymi problemami” jest najsłabsza od 1998 roku. Pod względem prowadzonych działań antydyskryminacyjnych czy tworzenia systemu włączającego osoby z różnymi specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ocenie respondentów również nie jest najlepiej. Badani za najistotniejsze problemy polskiej edukacji uznali: przemoc w szkole, brak indywidualnego podejścia do uczniów, braki kadrowe, utrudniony dojazd do szkoły czy brak wsparcia dla osób z niepełnosprawnością. Raport Eurydice może być inspiracją, jak tym wyzwaniom sprostać, gdyż opisuje wiele dobrych praktyk stosowanych w Europie, które być może warto byłoby wprowadzić i w naszym kraju.

ELENI KRYŃSKA

Nauczanie języków obcych w europejskich szkołach

Dzieci w Europie najczęściej uczą się angielskiego jako pierwszego języka obcego. Nauka drugiego języka jest niestety mniej efektywna.

Celem najnowszego raportu Eurydice, zatytułowanego „Kluczowe dane dotyczące nauczania języków obcych w szkołach na terenie Europy”, jest wsparcie osób opracowujących wytyczne oraz wdrażających dokumenty programowe w zakresie nauczania języków obcych i aktywnego promowania różnorodności językowej.

Opracowanie to przedstawia 51 wskaźników dotyczących nauczania języków obcych w szkołach. Mają one m.in. związek z:

- uwzględnieniem w programie nauczania nauki języków obcych,
- liczbą i zakresem języków, których uczą się studenci,
- czasem, który jest przeznaczony na nauczanie języków obcych,
- oczekiwanym poziomem znajomości pierwszego i drugiego języka obcego,
- wsparciem językowym dla nowo przybyłych uczniów – migrantów oraz nauczaniem języka ojczystego,
- profilem i kwalifikacjami nauczycieli języków obcych,
- transnarodową mobilnością nauczycieli języków obcych.

Raport przedstawia 39 systemów edukacji w Europie. Porównując sytuację sprzed prawie 20 lat, w zdecydowanej większości systemów edukacji uczniowie szkół podstawowych uczą się języka obcego od najmłodszych lat. Rozpoczyna się to zwykle między 6. a 8. rokiem życia, choć istnieją pewne wyjątki.

Ze względu na okres nauczania pierwszego języka obcego wyróżnia się trzy grupy systemów edukacji:

- pierwsza grupa i najliczniejsza, bo należy do niej $\frac{1}{3}$ państw, to ta, gdzie uczniowie muszą uczyć się pierwszego języka obcego przez 11-13 lat,
- drugą grupę stanowią kraje, gdzie uczniowie obligatoryjnie uczą się języka obcego przez 7-10 lat,
- do trzeciej i zarazem najciekawszej grupy należą państwa, w których uczniowie uczą się pierwszego języka obcego najdłużej, bo ponad 13 lat; należą do niej: Luksemburg i Polska (16 lat), kraje niemieckojęzyczne oraz Wspólnota Belgii (15 lat) i Grecja (14 lat).

W 2020 roku w Unii Europejskiej 59,2 proc. uczniów uczęszczających do szkoły średniej I stopnia uczyło się dwóch lub więcej języków obcych. Młodzież rozpoczyna naukę drugiego języka obcego jako przedmiotu obowiązkowego w ostatnich latach szkoły podstawowej lub we wczesnych latach szkoły średniej I stopnia (np. w gimnazjum) w większości systemów edukacji. Trzeba tu jednak zaznaczyć, że twórcy raportu nie zauważają znaczącej poprawy, jeśli chodzi o zadowalające wyniki nauczania drugiego języka obcego. W niektórych krajach nauka dwóch języków obcych jest traktowana raczej jako opcja niż obowiązek. Ponadto uczniowie szkół zawodowych nie mają takiej samej możliwości nauki dwóch języków obcych, jak ich koledzy z liceów ogólnokształcących.

Najpowszechniej nauczany językiem obcym w Europie jest język angielski. Dlaczego? Jest to obowiązkowy język obcy aż w 21 systemach edukacji na poziomie podstawowym i/lub średnim I stopnia. Z angielskim dzieci stykają się zatem w szkole najwcześniej i najczęściej w porównaniu do innych języków.

Jak jest w pozostałych przypadkach? W 2020 roku w Unii Europejskiej najpopularniejszym drugim językiem obcym był francuski oraz niemiecki.

fol. Shutterstock

Język francuski i/lub niemiecki jest uwzględniony w programie nauczania w ok. ¼ badanych systemów edukacji. W niektórych systemach języki te są obowiązkowe ze względu na strukturę narodowościową danego państwa. Ciekawe, że tylko dwa kraje – Szwecja i Norwegia wymagają, aby wszystkie szkoły na określonych poziomach edukacji zapewniały uczniom możliwość nauki języka hiszpańskiego. Żaden kraj europejski nie określa hiszpańskiego jako obowiązkowego języka obcego dla wszystkich uczniów przez co najmniej jeden rok szkolny. Języki inne niż wcześniej wymienione były w Europie nauczane zdecydowanie rzadziej. Jeśli tak się dzieje, wynika to najczęściej z uwarunkowań geograficznych i bliskości granic państw sąsiednich.

Zgodnie z zaleceniami Rady Unii Europejskiej wielojęzyczność znajduje się wśród ośmiu kluczowych kompetencji (zajmuje drugie miejsce, zaraz po umiejętności czytania i pisania), niezbędnych do samorealizacji, zdrowego i zrównoważonego stylu życia, szans na zatrudnienie, aktywnego obywatelstwa i włączenia społecznego w procesie uczenia się przez całe życie. Za rozwijaniem kompetencji językowych przemawia wielonarodowościowy oraz wielokulturowy charakter kontynentu, duże możliwości wyjazdów zagranicznych zarówno w celach zawodowych, jak i turystycznych czy też z myślą o emigracji na stałe.

Im wcześniej dziecko zetknie się z językiem obcym, tym lepiej. Analizy wykazały, że w większości systemów edukacyjnych to w klasach szkół średnich ogólnokształcących udział czasu poświęcanego na nauczanie języków obcych jako przedmiotów obowiązkowych w stosunku

do ogólnego czasu nauczania języka obcego jest znacząco wyższy w porównaniu ze szkołami podstawowymi. Oznacza to, że starsi uczniowie są zobligowani do częstszej nauki języka obcego. To pewien paradoks, gdyż powszechnie wiadomo, że możliwości przyswajania języków obcych maleją wraz z osiąganym wiekiem. Dzieci w naturalny sposób zapamiętują więcej informacji i robią to o wiele szybciej niż dorośli, co sprzyja ich wielojęzyczności.

Wbrew tej ogólnej tendencji tylko w Luksemburgu odsetek czasu nauczania poświęconego językom obcym jest wyższy w szkołach podstawowych niż w średnich szkołach ogólnokształcących. Możliwe, że taka sytuacja wynika z uwarunkowań edukacji w tym kraju, gdzie pierwszy i drugi język obcy są używane jako języki nauczania. Niemniej może to stanowić dobry kierunek działań, aby zwiększyć efektywność nauczania dwóch języków obcych w szkołach.

Podsumowując, aby nauka drugiego języka obcego była efektywna, należy rozpocząć ją równie wcześnie, jak naukę pierwszego języka obcego. Nie bez znaczenia jest również to, czy uczniowie mają okazję używać języków obcych w środowisku pozaszkolnym. Od lat angielski wiedzie prym wśród nauczanych języków, ale nie należy zapominać, że sytuacja ta wynika z ułatwień systemowych. Jeśli zależy nam na dbaniu o popularność w nauczaniu innych języków obcych, to powinniśmy zadbać o ich dostępność i obecność wykwalifikowanych nauczycieli w polskich szkołach.

ELENI KRYŃSKA

Wyrównywanie szans edukacyjnych na Mazowszu

Inwestowanie w edukację i rozwój młodych ludzi to jeden z priorytetów Unii Europejskiej. Dzięki funduszom z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 uczniowie z tego obszaru zyskają nowe możliwości, a także wezmą udział w ciekawych projektach edukacyjnych. Ogłoszono wyniki konkursu w ramach działania 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży. Dofinansowanie otrzyma aż 38 projektów.

fot. Shutterstock

Nabór wniosków został przeprowadzony w maju br. przez Mazowiecką Jednostkę Wdrażania Programów Unijnych. Przedsięwzięcia konkursowe wspomogą rozwój zarówno kluczowych, jak i uniwersalnych umiejętności młodzieży, a także upowszechnią indywidualne podejście do uczniów w szkołach. Zgłoszone projekty umożliwią młodym ludziom nabycie kompetencji przydatnych w funkcjonowaniu na rynku pracy oraz zachęcą ich do hołdowania zasadzie „uczenia się przez całe życie”. Pośrednim celem konkursu było też wyrównanie szans uczniów pochodzących z różnych środowisk, a jego dodatkowym założeniem – wsparcie skierowane nie tylko do dzieci i młodzieży, ale również – do nauczycieli. W związku z tym pożądane były także inicjatywy podnoszące kwalifikacje i umiejętności tych ostatnich.

Pierwotnie do dofinansowania wybrano 13 projektów edukacyjnych, ale dzięki zwiększeniu alokacji w konkursie ostatecznie Fundusze Europejskie wspomogą aż 38 przedsięwzięć z województwa mazowieckiego. Łączna kwota dofinansowania, które trafi do beneficjentów, to ponad 13 mln zł.

Wsparcie będzie polegało m.in. na: prowadzeniu zajęć dydaktyczno-wyrównawczych dla uczniów mających trudności w nauce, wdrażaniu nowatorskich form i programów nauczania, organizacji kółek zainteresowań, warsztatów czy laboratoriów dla uczniów, a także realizacji zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą. Odbiorcami działań projektowych będą także uczniowie z Ukrainy.

W doskonaleniu umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli pomogą studia podyplomowe, kursy, szkolenia czy staże oraz praktyki dla nauczycieli dostępne w ramach poszczególnych projektów. Nowoczesna edukacja nie może

odbywać się bez innowacyjnych materiałów dydaktycznych. Dofinansowanie zostanie zatem także przeznaczone na zakup wyposażenia do placówek edukacyjnych, np. komputerów, tablic interaktywnych, programów multimedialnych lub sprzętu do prowadzenia doświadczeń naukowych.

Nowe możliwości dla nadarzyńskich uczniów

Projekt „Nowe możliwości dla uczniów szkół podstawowych w gminie Nadarzyn”, wdrażany przez Gminę Nadarzyn, uzyskał ponad 412 tys. zł dofinansowania z UE i otrzymał najwyższą liczbę punktów spośród wszystkich wniosków. Jest on realizowany od początku września 2023 roku i zakończy się w grudniu br. Uczniowie mogą korzystać z zajęć wyrównawczych, kółek zainteresowań oraz warsztatów. Organizowane są też wydarzenia tematyczne oraz zajęcia eksperymentalne. W ramach tych ostatnich, zatytułowanych „Pogoda i jej wpływ na nasze środowisko”, klasy IV i V Szkoły Podstawowej w Woli Krakowiańskiej wybrały się na wycieczkę do Instytutu

Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMiGW) oraz Centrum Nauki Kopernik (CNK) w Warszawie. Pod okiem pracownika IMiGW uczniowie mogli sprawdzić, jak działają profesjonalne narzędzia do pomiaru pogody, zwiedzili interaktywne wystawy w CNK oraz przespacerowali się po nadwiślańskich bulwarach. W ramach przedsięwzięcia doposażone zostały szkolne pracownie, a nauczyciele skorzystali z kursów i szkoleń.

Rozwój kompetencji w Gliniojecku

Prawie 416 tys. zł dofinansowania z Funduszy Europejskich pozyskało Miasto i Gmina Gliniojeck na realizację projektu „Rozwój kompetencji i umiejętności uczniów szkół w Gminie Gliniojeck”. Dzięki temu w szkołach podstawowych w Gliniojecku, Ościślowie i Woli Młockiej zorganizowane zostaną zajęcia z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych, nauk matematyczno-przyrodniczych, języków obcych oraz zajęcia służące rozwojowi takich umiejętności, jak: kreatywność czy indywidualne podejścia do uczniów (zwłaszcza tych ze specjalnymi

potrzebami edukacyjnymi). Przeszkoleni zostaną zarówno uczniowie, jak i nauczyciele, a do lokalnych placówek edukacyjnych trafią nowoczesne pomoce dydaktyczne. W Szkole Podstawowej w Ościsławie zostanie zainstalowana sieć internetowa.

Szkoła z duchem czasu

Powiat węgrowski uzyskał ponad 181 tys. zł dofinansowania z Funduszy Europejskich na wdrożenie drugiej edycji projektu **„Szkoła z duchem czasu”**.

Pierwsza edycja przedsięwzięcia, realizowana w roku szkolnym 2019/2020, przewidywała m.in. podniesienie kluczowych kompetencji u 160 uczniów i nabycie przez nich umiejętności niezbędnych na rynku pracy. Swoje kwalifikacje zawodowe, np. w zakresie pracy na e-zasobach, poszerzyli też nauczyciele.

W drugiej edycji tej inicjatywy, do końca grudnia br., ze wsparcia będzie mogło skorzystać 48 uczniów i 24 nauczycieli z I Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza w Węgrowie. Zaplanowano m.in. przeprowadzenie zajęć wyrównawczych i rozwijających wiedzę oraz umiejętności z zakresu matematyki, biologii, chemii czy fizyki, a także organizację zajęć ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych, a nawet – warsztatów z techniki kręcenia filmu kamerą cyfrową, robienia zdjęć aparatem cyfrowym, obróbki komputerowej materiałów publikowanych w internecie. Trwają też szkolenia dla nauczycieli. W ramach projektu została przeprowadzona gra terenowa, rozwijająca umiejętności uniwersalne, oraz odbył się kurs kreatywnego pisania dla nauczycieli.

Nowoczesna edukacja w Ciechanowie

Miasto Ciechanów w partnerstwie z edukacyjno-sportową Fundacją reGeneracja otrzymało unijne dofinansowanie w wysokości ponad 400 tys. zł na wdrożenie trzeciej edycji inicjatywy **„Ciechanów miastem nowoczesnej edukacji”**. Od 1 września do końca grudnia br. zostanie przeprowadzonych 1538 godzin zajęć dla uczniów. Będą to zarówno zajęcia służące poszerzeniu przez nich wiedzy i zainteresowań, jak również zajęcia wyrównawcze. W ramach projektu odbędą się też spotkania

z doradcą zawodowym, zajęcia z logopedą oraz cztery spotkania warsztatowe pn. „Kreatorzy Youthra”, „Przedsiębiorcy Youthra”, „Mistrzowie dedukcji” i „Bystrzaki”, rozwijające kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, a także umiejętność pracy w zespole, rozumienia i krytycznego myślenia, uczenia się i rozwiązywania problemów.

„Wprowadzenie dodatkowych zajęć dla uczniów w miejskich szkołach z pewnością przełoży się na lepsze wyniki w nauce oraz osiągnięcia na egzaminach. Zajęcia poprowadzą nasi nauczyciele, a więc będzie to dla nich równocześnie dodatkowy dochód” – podkreślił w rozmowie z radiem KRDP.fm Prezydent Ciechanowa Krzysztof Kosiński¹.

W projekcie nie zapomniano także o rozwoju nauczycieli, gdyż 30 z nich weźmie udział w szkoleniu dotyczącym indywidualizacji procesu nauczania. Ponadto lokalne szkoły zostaną wyposażone w interaktywne monitory.

Most do przyszłości

Od 1 września br. Starostwo Powiatowe w Piasecznie wraz z Grupą Szkoleniowo Doradcą Europlus Sp. z o.o. wdraża projekt **„Most do przyszłości! Wsparcie uczniów i nauczycieli IV Liceum Ogólnokształcącego w Piasecznie oraz Zespołu Szkół Specjalnych w Pęcherach”**. Na ten cel przeznaczone zostało dofinansowanie z Funduszy Europejskich w wysokości ok. 240 tys. zł.

Dzięki temu przedsięwzięciu 117 uczniów ze szkół w Piasecznie i Pęcherach bierze udział w dodatkowych zajęciach z różnych przedmiotów szkolnych, jak: matematyka, geografia, chemia czy fizyka, ale również uczestniczą w zajęciach muzyczno-teatralnych, integracji sensorycznej oraz treningu umiejętności społecznych. Zajęcia mają na celu rozwój w młodych ludziach kluczowych kompetencji, pobudzenie ich kreatywności oraz innowacyjności, a także wykształcenia w nich umiejętności pracy zespołowej, rozwiązywania problemów, krytycznego myślenia i uczenia się.

W projekcie doksztalcą się również nauczyciele w zakresie korzystania z najnowszych narzędzi wspierających edukację. Projekt obejmuje również doposażenie pracowni matematycznej, informatycznej oraz integracji sensorycznej.

¹ Źródło: <https://krdp.fm/miasto-ciechanow-pozyskalo-ponad-450-tys-zl-z-ue-dla-szkol/>

fot. Shutterstock

Wyrównywanie szans jest potrzebne

Twórcy niemal każdego projektu, który otrzymał unijne dofinansowanie w ramach opisywanego konkursu, przywiązują dużą wagę do wyrównywania szans edukacyjnych. Dlaczego to jest tak ważne? Na to pytanie odpowiedział Björn Högborg ze szwedzkiego Umeå University, który przeanalizował dane z 25 europejskich krajów na temat dobrostanu oraz zadowolenia z życia. W tym celu zebrał ankiety od ok. 15 tysięcy młodych osób. W 2019 roku wyniki jego pracy zostały opublikowane na łamach "British Journal of Sociology of Education".

Jak podaje Krajowy Fundusz na rzecz Dzieci, z badań przeprowadzonych przez uczonego wynika, że szkolnictwo prywatne (najczęściej drogie), w którym młodzież na wczesnym etapie nauki opuszcza ogólną ścieżkę kształcenia i obiera bardziej ukierunkowaną, powoduje, że uczniowie wywodzący się z biedniejszych rodzin mają zdecydowanie bardziej utrudniony awans społeczny. Tak jest np. na Węgrzech i w Bułgarii, gdzie dzieci są oceniane i selekcjonowane bardzo wcześnie. Wtedy biedniejsi uczniowie nie nadążają nadrabiać zaległości szkolnych względem lepiej sytuowanych finansowo kolegów. Podobnie jest w Niemczech, gdzie młodzi ludzie już na wczesnym etapie nauki rozwiązują ważne

testy. Nie najlepiej jest także w Wielkiej Brytanii, gdzie nauka na każdym etapie szkolnej edukacji jest droga, a często podkreśla się również „elitarność” niektórych szkół. Tu uczniowie ważne testy rozwiązują wprawdzie na późnym etapie kształcenia, ale nieformalnie są „sortowani” znacznie wcześniej.

Tymczasem w sytuacji, gdy nauka jest bezpłatna, a uczelnie są nastawione na przyjęcie wielu studentów i młodzież podejmuje decyzję o kierunku kształcenia później, uczniowie biedniejsi mają więcej szans na rywalizację z bogatszymi. Dobrym przykładem jest tu Dania, gdzie na każdym etapie nauki stawia się na wyrównywanie szans, a bezpłatne studia są powszechne². Pełne wyniki badań w języku angielskim są dostępne pod linkiem: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01425692.2019.1576119>.

Warto na koniec artykułu wspomnieć o tendencji odchodzenia od publicznego kształcenia w Polsce. Coraz więcej rodziców i uczniów decyduje się na przejście ze szkół państwowych do prywatnych. Dużą popularność zyskuje też w ostatnich latach edukacja domowa³. Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej badania, można mieć obawy o to, jak ten trend przełoży się na szanse edukacyjne młodzieży z biedniejszych polskich rodzin.

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

² Źródło: <https://fundusz.org/blog/wyrownywanie-szans-edukacyjnych-to-szczesliwsi-obywatele/>

³ Źródło: <https://www.rp.pl/plus-minus/art39354141-dzieci-uciekaja-ze-szkoly-rodzice-tez>

Szansa na dostępność

Dostępność pozwala osobom z trudnościami fizycznymi lub poznawczymi na korzystanie z zasobów otaczającego nas środowiska na równi z innymi. Dostępność to dla wielu osób warunek niezależności oraz możliwości partycypowania w życiu społecznym i gospodarczym kraju czy społeczności lokalnej, a także uczęszczania do szkoły lub pracy. Program Dostępność Plus wspiera działania na rzecz osób z niepełnosprawnością. W ten sposób wspomaga rozwój sektora prywatnego i publicznego w tym zakresie. To pierwsza tak kompleksowa inicjatywa na rzecz dostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb wszystkich obywateli. Program jest finansowany z Funduszy Europejskich oraz publicznych środków krajowych.

Fundusze Europejskie na dostępność

Programy unijne z nowej perspektywy finansowej na lata 2021-2027 również przewidują wsparcie na wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnością oraz pomoc ich rodzinom czy opiekunom. Działanie „Ścieżka SMART – nabór tematyczny dostępność” z programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) dofinansowuje innowacyjne inicjatywy, których celem jest zaspokojenie potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Każdy złożony w tym konkursie projekt musi obejmować co najmniej jeden z modułów –

B+R lub Wdrożenie innowacji, a dodatkowo można zaplanować realizację pozostałych modułów, takich jak np. Cyfryzacja czy Zazielenienie. Zaplanowane w ramach każdego modułu działania muszą się przyczynić do rozwiązania problemu osób ze szczególnymi potrzebami. W praktyce oznacza to konieczność zniesienia co najmniej jednej bariery w przestrzeni publicznej, rzeczywistości cyfrowej, produktach, usługach czy procesach. O wsparcie na powyższe cele można się również ubiegać w programach regionalnych dla poszczególnych województw.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego

W programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) środki z priorytetu III są w całości przeznaczone na rzecz dostępności oraz usług dla osób z niepełnosprawnością. Daje to możliwość realizowania projektów przez różne podmioty w zakresie niwelowania barier oraz podnoszenia świadomości w temacie dostępności. Zaplanowane konkursy będą dotyczyły m.in. dostępności cyfrowej, dostępności podmiotów leczniczych oraz innowacji służących potrzebom osób z niepełnosprawnością. Budżet w tym priorytecie to blisko 840 mln euro.

Dostępność szkolnictwa wyższego

Poza unijną pomocą finansową dla firm oraz instytucji publicznych równie ważnym aspektem związanym z likwidacją barier dla osób z niepełnosprawnością jest wsparcie z Funduszy Europejskich dla podmiotów szkolnictwa wyższego.

Uczelnie i jednostki naukowe będą mogły składać wnioski **do 18 stycznia 2024 roku** w programie FERS w działaniu 03.01 Dostępność szkolnictwa wyższego.

Organizatorem konkursu jest Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, a budżet wynosi aż 150 mln zł. Maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania projektów stanowi 97 proc. wartości wydatków kwalifikowanych. Przedsięwzięcia mają zwiększyć dostępność uczelni w Polsce dla osób ze szczególnymi potrzebami wynikającymi z ich

fot. Shutterstock

stanu zdrowia (w tym osób z niepełnosprawnością). Z efektów konkursu skorzystają osoby studiujące, pracujące, współpracujące lub korzystające z oferty uczelni.

Wnioskodawca w tym konkursie po dokonaniu samooceny w oparciu o kartę samooceny wybiera zakres przedsięwzięcia, tj. tzw. ścieżkę, zobowiązując się tym samym do spełnienia na wyjściu wszystkich wymagań przewidzianych dla danego typu projektu.

Uczelnie, które stawiają pierwsze kroki w temacie dostępności, w ramach wspomnianego naboru mogą skorzystać ze ścieżki „Start ku dostępności” (START, SD). To pomoże im stworzyć bazę do dalszego rozwoju, zwłaszcza że podmioty decydujące się na pierwszą ścieżkę będą mogły czerpać wiedzę od innych organizacji posiadających doświadczenie w zakresie rozwiązań dla osób ze szczególnymi potrzebami. Maksymalne dofinansowanie w projekcie typu START to 2 mln zł, a okres realizacji całego przedsięwzięcia wynosi 30 miesięcy.

Ścieżka „Rozwój w dostępności” (ROZWÓJ, RD) skierowana jest do wnioskodawców, którzy już posiadają doświadczenie w temacie podnoszenia dostępności. Uczelnie te wykorzystają dotychczasową wiedzę i doświadczenia dla dalszego rozwoju. W wyniku wdrożenia zgłoszonego projektu uczelnie powinny stworzyć lub rozbudować stabilną i sprawną strukturę wsparcia dla osób z niepełnosprawnością. Instytucje te są zobowiązane podzielić się swoimi osiągnięciami m.in. z podmiotami biorącymi udział w ścieżce START. Maksymalne dofinansowanie w projekcie typu ROZWÓJ to 6 mln zł, a czas jego trwania wynosi 48 miesięcy.

Niezależnie od wybranej ścieżki działania projektowe zaplanowane przez wnioskodawców muszą

prowadzić do osiągnięcia jak największej dostępności i obejmować osiem następujących obszarów:

- struktura organizacyjna,
- dostępność architektoniczna,
- dostępność informacyjno-komunikacyjna,
- dostępność cyfrowa,
- technologie wspierające,
- procedury,
- usługi wspierające edukację,
- działania podnoszące świadomość niepełnosprawności.

Instytucja ogłaszająca nabór dopuszcza konstrukcję projektu partnerskiego, jeśli takowy ma swoje uzasadnienie merytoryczne.

Dowiedz się więcej!

Niniejszy artykuł zawiera tylko część informacji na temat unijnego wsparcia na rzecz dostępności.

Aby dowiedzieć się więcej zarówno o zrealizowanych, jak i zaplanowanych projektach w tym temacie zachęcam do odwiedzenia strony: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/>.

Szczegółowe informacje dotyczące naboru „Dostępność szkolnictwa wyższego” znajdują się na stronie: <https://www.gov.pl/web/ncbr/dostepnosc-podmiotow-szkolnictwa-wyzszego>.

W przypadku dodatkowych pytań zapraszamy do kontaktu z Punktami Informacyjnymi Funduszy Europejskich, których listę można znaleźć tutaj: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/punkty/#/>.

MAGDALENA ADAMCZYK
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Fundusze Europejskie wspierają opiekę domową

fot. Shutterstock

Od 2006 roku stale wzrasta udział osób starszych w populacji ludności Polski. W 2005 roku było to 17,2 proc., a w 2021 roku – 25,7 proc. Na kolejne lata prognozowany jest dalszy wzrost. W związku z tym jako społeczeństwo musimy zadbać o seniorów – zwłaszcza tych, którzy nie są w stanie samodzielnie prowadzić swojego gospodarstwa domowego.

Jedną z takich propozycji jest skalowalny model opieki domowej autorstwa doktora Pawła Grabowskiego z Fundacji Hospicjum Proroka Eliasza. Jego wdrożenie w ponad 20 podmiotach świadczących usługi społeczne i zdrowotne zostało, prawie w całości, sfinansowane z Funduszy Europejskich. Odbędzie się to w projekcie „Opieka domowa na obszarach wiejskich”, realizowanym w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (Oś priorytetowa: IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, działanie: 4.1 Innowacje społeczne).

Przedsięwzięcie wdrażał Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych wraz z partnerami – Fundacją Hospicjum Proroka Eliasza oraz Stowarzyszeniem Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL. Polegało ono na objęciu wsparciem finansowym i eksperckim przez 8 do 12 miesięcy – w okresie od 1 marca 2022 roku do 31 sierpnia 2023 roku – ponad 20 podmiotów świadczących usługi społeczne i zdrowotne. Instytucje te dostały granty w wysokości co najmniej 50 tys. zł do maksymalnie 100 tys. zł, bez konieczności ponoszenia jakichkolwiek wydatków we własnym zakresie (czyli bez wkładu własnego). W rezultacie tej inicjatywy ponad 200 starszych

osób z niepełnosprawnością, zamieszkałych na terenach wiejskich, otrzymało potrzebną pomoc.

Wspomniany skalowalny model opieki domowej polegał na kompleksowej usłudze społecznej, oferowanej przez placówki publiczne oraz prywatne świadczące usługi zdrowotne i społeczne, np.: przez jednostki specjalistycznego poradnictwa dla rodzin, centra aktywności lokalnej, centra usług społecznych, centra opiekuńczo-mieszkalne, hospicja, placówki ochrony zdrowia, jednostki świadczące domową opiekę długoterminową czy też placówki wsparcia dziennego, a także przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w obszarze usług społecznych lub zdrowotnych. W ramach każdej placówki został powołany 5-osobowy zespół współpracujących ze sobą specjalistów. Jego członkami byli: lekarz, pielęgniarka, opiekun medyczny, fizjoterapeuta oraz psycholog.

Wsparciem zostali objęci pacjenci z różnymi rodzajami schorzeń – m.in. osoby chorujące na nowotwory, mające odleżyny czy przewlekłe lub niegojące się rany, cierpiące na niedowład po przebytych udarach mózgu, dotknięte porażeniem czterokończynowym, demencją starczą i depresją. Z pomocy mogli skorzystać nawet pacjenci niekwalifikujący się do objęcia ich opieką refundowaną przez NFZ. Wszyscy musieli jednak mieszkać na terenach wiejskich.

Zespół specjalistów analizował sytuację oraz potrzeby chorego oraz jego rodziny. Na tej podstawie opracowywał indywidualny plan usług społecznych i zdrowotnych, w tym wstępny harmonogram wizyt, jak również edukację rodzin

lub opiekunów osób chorych w zakresie sprawowania opieki.

Każdy ze specjalistów powołanych do zespołu był odpowiedzialny za określone zadania, ale najwięcej pracy mieli opiekunowie medyczni. Oferowali oni bowiem pacjentom swoją pomoc w codziennych rutynach, jak np. toaleta, prowadzili czynności związane z ich pielęgnacją, a w przypadku osób samotnych realizowali także szereg innych prac – np. wspierali ich w przygotowywaniu posiłków, sprzątanii, napaleniu w piecu czy przyniesieniu drewna na opał. Opiekunowie medyczni pomagali też podopiecznym wykonywać ćwiczenia zlecone przez fizjoterapeutę. Ich zadaniem było odciążenie opiekunów osób chorych, co polegało m.in. na umawianiu wizyt do lekarza lub zrobieniu zakupów. Członkowie zespołu specjalistów uczyli rodzinę i inne osoby sprawujące nad pacjentem opiekę, w jaki sposób należy go pielęgnować, jak zmieniać opatrunki, jak chorego karmić oraz jak z nim ćwiczyć.

Realizacja usług w ramach modelu opieki domowej obejmowała także współpracę z innymi podmiotami systemu ochrony zdrowia i pomocy społecznej, tj. lekarzami rodzinnymi, pielęgniarkami środowiskowymi oraz z pracownikami gminnych ośrodków pomocy społecznej. Ten model opieki stanowił uzupełnienie standardowych usług społecznych i zdrowotnych, dostępnych w ramach NFZ na terenach wiejskich. Dodatkowo obejmował współpracę ze społecznością lokalną oraz wolontariuszami, a także prowadzenie działań aktywizujących pomoc sąsiedzką. Możliwe było też zorganizowanie szkoleń dla pracowników lub wolontariuszy w celu nabycia przez nich umiejętności do wykonywania zadań opiekuna osoby chorej.

Podsumowanie rezultatów opisanego przedsięwzięcia wraz z prezentacją wniosków na przyszłość oraz dobrych praktyk miało miejsce podczas konferencji 29 czerwca br. oraz seminarium 15 listopada br., zorganizowanych przez Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych, Fundację Hospicjum Proroka Eliasza i Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL. Zrealizowanie tego projektu nie powinno jednak stanowić zakończenia wsparcia dla osób potrzebujących pomocy, zwłaszcza na terenach wiejskich. Wypracowany został przecież skalowalny model pomocy, co oznacza, że może on być powielany w kolejnych placówkach.

JOLANTA MATYJANKA

Gwiazdy warte zachodu

fot. Shutterstock

W Regionalnym Centrum Animacji Kultury w Zielonej Górze 12 października wręczone zostały „Gwiazdy warte zachodu” w konkursie „Fundusze Europejskie warte zachodu”. Kapituła konkursu wybrała pięciu laureatów – po jednym w każdej kategorii.

Udział w konkursie mógł wziąć każdy, kto otrzymał wsparcie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubuskiego 2014-2020. Wystarczyło wypełnić formularz i wybrać jedną z pięciu kategorii konkursowych, do której pasował projekt:

- Atrakcyjny region (m.in.: kultura, środowisko przyrodnicze, turystyka);
- Inteligentny region (m.in.: innowacje, konkurencyjność firm, cyfryzacja);
- Zdrowy region (m.in.: opieka zdrowotna, włączenie społeczne, pomoc społeczna);
- Zielony region (m.in.: efektywność energetyczna, OZE, ochrona środowiska, zrównoważony transport, środowisko przyrodnicze);
- Społeczny region (m.in.: nowoczesna edukacja, rynek pracy, rewitalizacja).

Konkurs przebiegał w dwóch etapach. Najpierw kapituła konkursu nominowała po trzy projekty z każdego z 14 powiatów województwa lubuskiego i wybrała spośród nich zwycięzców etapu powiatowego. Następnie spośród najlepszych projektów etapu powiatowego kapituła wskazała finałową piątnastkę. To właśnie w tym etapie przyznane zostały 12 października „Gwiazdy warte zachodu”.

Poniżej przedstawiamy zwycięzców w poszczególnych kategoriach.

Atrakcyjny region

Gwiazdę w kategorii „Atrakcyjny region” otrzymało Regionalne Centrum Animacji Kultury w Zielonej Górze za projekt „Rozbudowa

i nadbudowa budynku Regionalnego Centrum Animacji Kultury w Zielonej Górze wraz z restauracją zabytkowego parku”. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w ramach działania 4.4 Zasoby kultury i dziedzictwa kulturowego. Otrzymało dofinansowanie w wysokości ponad 16,4 mln zł przy całkowitej wartości projektu prawie 23 mln zł.

Dzięki dotacji udało się wyremontować lokal, w którym centrum działa od 1996 roku. Dawne garaże zostały przekształcone w nowoczesny obiekt, wkomponowany w willową okolicę. Stworzono w nim salę widowiskową, hole wystawowe, salę taneczną oraz kilka innych pomieszczeń. Sala widowiskowa została wyposażona w nowoczesne nagłośnienie oraz oświetlenie. W przestronnej sali tanecznej ma próby Lubuski Zespół Pieśni i Tańca im. Ludwika Figasa.

Inteligentny region

Gwiazda w tej kategorii trafiła do International Chemical Company SA za projekt „Utworzenie Centrum Badania Biowęgla”. Przedsięwzięcie, warte prawie 8,4 mln zł, otrzymało dofinansowanie w wysokości 3,75 mln zł w ramach działania 1.1 Badania i innowacje.

Dzięki tej inicjatywie powstał Instytut Biowęgla ICC SA z siedzibą w sfinansowanych przy udziale Funduszy Europejskich nowoczesnych budynkach modułowych. Jest to pierwsza w Polsce placówka zajmująca się rozwojem technologii biowęglowych. W laboratoriach instytutu naukowcy pracują nad analizą jakościową surowców, a także

gotowych produktów biowęglowych. Wytwarzają również karbonizat o właściwościach zbliżonych do grafenu.

Biowęgiel można wykorzystywać m.in. w budownictwie, kosmetyce, energetyce, magazynowaniu energii czy medycynie. Sprawdza się on również w rolnictwie jako nawóz naturalny, który korzystnie wpływa na jakość gleby.

Zdrowy region

W tej kategorii statuetkę otrzymał Wielospecjalistyczny Szpital Wojewódzki w Gorzowie Wlkp. Sp. z o.o. za realizację projektu **„Wdrożenie zintegrowanego systemu brachyterapii HDR do kompleksowej opieki onkologicznej nad pacjentami Wielospecjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. Sp. z o.o.”**. Inicjatywa ta – o wartości prawie 3,5 mln zł – otrzymała 1,5 mln zł dofinansowania w ramach działania 9.1. Infrastruktura zdrowotna i usług społecznych.

Szpital w Gorzowie Wielkopolskim został wyposażony w system do brachyterapii, który stanowi istotne uzupełnienie potencjału radioterapii w leczeniu nowotworów w różnych lokalizacjach. Czym jest brachyterapia? Ta metoda leczenia polega na wprowadzeniu źródeł promieniowania do guza nowotworowego i bezpieczne podanie ekstremalnie wysokich dawek promieniowania bez uszkodzenia sąsiadujących z guzem tkanek zdrowych.

Dzięki zakupowi tego systemu pacjenci szpitala mogą korzystać z dwóch technik brachyterapii – HDR, w której źródło promieniowania może być usuwane po zabiegu, oraz ultra LDR, w której źródło promieniowania po leczeniu pozostawiane jest w guzie. Gorzowski szpital to jeden z pierwszych w Polsce, gdzie stosowana jest ta ostatnia technika.

Zielony region

Gwiazdę otrzymała gmina Łęknica za projekt **„Rewitalizacja budynku przemysłowego znajdującego się przy ul. Tadeusza Kościuszki w Łęknicy w celu dostosowania go do pełnienia nowej funkcji Centrum Kulturalno-Edukacyjnego Światowego Geoparku UNESCO Łuk Mużakowa”**. Całkowita wartość przedsięwzięcia to ponad 3,1 mln zł, a dofinansowanie wyniosło ok. 2,4 mln zł. W ramach projektu powstało Centrum Kulturalno-Edukacyjne, służące m.in. jako

informacja turystyczna dla Geoparku Łuk Mużakowa i Parku Mużakowskiego.

Łuk Mużakowa to jedna z najlepiej ukształtowanych moren czołowych w Europie Środkowej. W miejscu dawnej Kopalni Babina powstały słynne kolorowe jeziora. Nie brakuje tu atrakcyjnych tras spacerowych oraz rowerowych, biegnących wśród wyjątkowo pięknej i oryginalnej przyrody.

Spółeczny region

Gorzów Wlkp. otrzymał Gwiazdę za projekt **„Centrum Edukacji Zawodowej przy ulicy Warszawskiej w Gorzowie Wlkp. w ramach Centrum Edukacji Zawodowej i Biznesu”**. Wartość tej inicjatywy wyniosła ponad 113 mln zł, z czego miastu udało się uzyskać aż 44,2 mln zł dofinansowania w ramach działania 9.3 Rozwój infrastruktury edukacyjnej.

W toku realizacji przedsięwzięcia w miejscu dawnego szpitala utworzono nowoczesny zespół średnich szkół zawodowych. W tym celu częściowo zmodernizowano stare budynki poszpitalne, a także wybudowano całkiem nowe obiekty. W jednym z tych ostatnich powstał warsztat, w którego wyposażenie zaangażowali się pracodawcy z regionu. Trzeba bowiem podkreślić, że model działania Centrum Edukacji Zawodowej i Biznesu opiera się na współpracy szkół z pracodawcami.

Inne Gwiazdy

Na koniec warto wspomnieć, że Gwiazdę przyznano też w kategorii „Projekty województwa lubuskiego”, w której zwyciężyła inicjatywa **„Budowa mostu przez rzekę Odrę wraz z budową nowego przebiegu drogi wojewódzkiej nr 282 – etap II”**.

Nagrodę specjalną ufundował prof. Waldemar Sługocki i wręczył ją Lubuskiemu Szpitalowi Specjalistycznemu Pulmonologiczno-Kardiologicznemu w Torzymiu za projekt **„Program wczesnej profilaktyki nowotworowych chorób płuc »Zdrowe Płuca Lubuszan«”**, realizowany w Lubuskim Centrum Pulmonologii w Torzymiu.

Nagroda internautów trafiła do Gminy Kożuchów i Przedszkola Miejskiego nr 1 za projekt **„Kożuchów dzieciom 5 – dzieci przyszłości”**, dzięki któremu podopieczni mogą korzystać z nowoczesnych narzędzi edukacyjnych.

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

Solidarność na nowo

Od czasów historycznych Polska kultywuje ducha inicjatyw prospołecznych, co stanowi integralną część naszego narodowego dziedzictwa. Już od wieków społecznicy, liderzy lokalni i mieszkańcy zaangażowani byli w tworzenie projektów, które miały wspierać wspólnotę oraz poprawiać warunki życia. Historia Polski jest pełna przykładów inicjatyw, które w przeszłości miały znaczący wpływ na rozwój społeczności lokalnych. Organizacje charytatywne, spółdzielnie czy szpitale ufundowane przez obywateli to jedynie kilka przykładów. Te przedsięwzięcia były siłą napędową dla rozwoju społeczeństwa i budowy solidarności. Działania prospołeczne były dla Polaków nie tylko środkiem do poprawy bytu wspólnot, ale również wyrazem patriotyzmu i troski o wspólne dobro.

Dzisiaj, dzięki wsparciu Unii Europejskiej i środkom z Funduszy Europejskich, możemy kontynuować tę tradycję, poszerzając jednocześnie zakres i efektywność działań prospołecznych o nowe tematy. Kluczowe obszary, których wsparcie odpowiada na współczesne wyzwania i potrzeby społeczeństwa, to: edukacja, zrównoważony rozwój, innowacyjność oraz rozwój infrastruktury społecznej. Stanowią one fundament dla nowoczesnych inicjatyw prospołecznych w Polsce.

Jednym z licznych przykładów takich przedsięwzięć jest to prowadzone przez Fundację im. J. K. Steczkowskiego, powołaną do życia przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Celem tej instytucji jest poprawa edukacji dzieci w wieku przedszkolnym z terenów wiejskich i małych miejscowości. Fundacja prowadzi program grantowy o nazwie „Na dobry początek”, który jest skierowany do organizacji pozarządowych oraz jednostek

samorządu terytorialnego. Beneficjenci programu mogą otrzymać dofinansowanie na projekty edukacyjne dla dzieci w wysokości od 3 do 10 tys. zł. Od 2008 roku w ramach programu nadesłano łącznie 600 wniosków. Spośród nich 39 inicjatyw otrzymało dofinansowanie w łącznej kwocie prawie 342 tys. zł. Dzięki zorganizowanym w ramach tych projektów zajęciom 1230 dzieci skorzystało z edukacyjnych aktywności. Warto zaznaczyć, że wśród nich znalazły się też takie, które wcześniej nie były objęte żadną formą edukacji.

Wartości prospołeczne były zawsze obecne w polskim społeczeństwie, jednak dopiero współczesne instrumenty finansowe, takie jak Fundusze Europejskie, umożliwiły Polsce przekształcanie tych wartości w konkretne, zrównoważone projekty, służące wspólnemu dobru. Patrząc w przeszłość, doceniamy dziedzictwo naszych działań prospołecznych, a jednocześnie skupiamy się na nowoczesnych rozwiązaniach kształtujących

fot. Shutterstock

społeczność, w której solidarność, współpraca i troska o innych są wciąż fundamentem naszej tożsamości społecznej.

W obszarze edukacji inicjatywy finansowane przez Unię Europejską ukierunkowane są na rozwój społeczeństwa poprzez inwestycje w edukację. Koncentrują się na kwestiach mających zasadniczy wpływ na kształtowanie umiejętności społeczeństwa. To kompleksowy program, który obejmuje unowocześnienie placówek oświatowych, rozwój kadry nauczycielskiej oraz wprowadzenie do procesu nauczania innowacyjnych metod i technologii. Celem unijnego wsparcia jest stworzenie atrakcyjnych środowisk edukacyjnych, które będą sprzyjać rozwijaniu kompetencji uczniów. Służy temu m.in. modernizacja szkół – unowocześnienie infrastruktury, remonty i zakup sprzętu. Z unijnej pomocy korzystają również nauczyciele, którzy uczestniczą w programach doskonalenia zawodowego. Dzięki temu poznają narzędzia niezbędne do skutecznego przekazywania wiedzy w dynamicznie zmieniającym się środowisku edukacyjnym. Nie można tu też pominąć kwestii edukacji cyfrowej. W ramach

projektów finansowanych z Funduszy Europejskich wiele szkół otrzymało nowoczesny sprzęt komputerowy, dostęp do nowych technologii oraz specjalistyczne oprogramowanie. To gwarantuje, że uczniowie mogą zdobywać nie tylko tradycyjną wiedzę, ale również umiejętności niezbędne w erze cyfrowej. Dzięki tak wieloaspektowemu wsparciu Polska kształtuje nowoczesny, innowacyjny system edukacji, gotowy sprostać wyzwaniom współczesnej rzeczywistości.

Unia Europejska wspomaga inicjatywy na rzecz zrównoważonego rozwoju. Projekty w tej dziedzinie skupiają się na efektywnym wykorzystaniu zasobów naturalnych, minimalizowaniu negatywnego wpływu różnych czynników na środowisko, a także na rozwoju lokalnych społeczności. Dobrym przykładem są tu projekty wspierające odnawialne źródła energii, które nie tylko przyczyniają się do ochrony środowiska i poprawy jakości życia danej społeczności, ale także generują korzyści ekonomiczne dla społeczeństwa. Inwestycje w energetykę odnawialną redukują emisję gazów cieplarnianych, co pozytywnie wpływa na stan środowiska oraz

zdrowie mieszkańców. Obniżenie kosztów energii umożliwia zwiększenie dostępności do niej dla wszystkich mieszkańców, co z kolei sprzyja wzmocnieniu społeczności lokalnych, umożliwiając skoncentrowanie się na obszarach takich, jak: edukacja, kultura czy rozwój infrastruktury społecznej.

Fundusze Europejskie wspierają także rozwój infrastruktury społecznej i kulturalnej. Inwestycje w nowoczesne centra kultury, obiekty sportowe oraz miejsca spotkań społeczności lokalnych są kluczowe dla budowania silnych więzi społecznych. W minionej perspektywie finansowej Fundusze Europejskie odegrały istotną rolę w kształtowaniu lokalnych ośrodków życia społecznego. Dobrym przykładem jest tu projekt wsparcia dla lokalnych klubów kultury, których działalność obejmowała organizację różnorodnych wydarzeń kulturalnych. Dzięki unijnym środkom powstała przestrzeń dla lokalnych artystów, co sprzyja zarówno rozwojowi talentów, jak i integracji społeczności poprzez kulturę. Drugi przykład to stworzenie nowoczesnych bibliotek, gdzie mieszkańcy mają dostęp do wiedzy oraz nowoczesnych źródeł informacji, jak również stanowią one miejsce spotkań lokalnej społeczności, grup dyskusyjnych oraz inicjatyw edukacyjnych. Fundusze Europejskie umożliwiły też finansowanie nowoczesnych obiektów sportowych,

w których mieszkańcy mogą dbać o poprawę kondycji fizycznej, uprawiać ulubione sporty, a także organizować lokalne turnieje i wydarzenia sportowe, co pozytywnie wpływa na budowanie przez nich lokalnej wspólnoty. Warto podkreślić, że powstałe dzięki środkom z UE centra społecznościowe służą nie tylko celom rozrywkowym, ale także pełnią funkcję edukacyjną, np. warsztaty i szkolenia organizowane w tych ośrodkach umożliwiły mieszkańcom rozwijanie umiejętności przydatnych zarówno w życiu zawodowym, jak i społecznym.

Wśród zmian zachodzących w społeczeństwie zauważamy ewolucję zachowań, stosunku do kultury oraz interpretacji pojęcia solidarności. Dynamiczne przemiany społeczne, wynikające z postępującej globalizacji, technologicznych innowacji i różnorodności kulturowej, mają istotny wpływ na kierunek rozwoju inicjatyw prospołecznych. Dzisiejsze społeczeństwo, choć skoncentrowane na wartościach indywidualnych, wciąż poszukuje nowych form współpracy i wzajemnego wsparcia.

W obliczu tych zmian, rozumienie słowa „solidarność” przechodzi rewitalizację. Współcześnie solidarność nie ogranicza się jedynie do tradycyjnych form działalności charytatywnej czy wspierania najbardziej potrzebujących. Dzisiaj oznacza

także gotowość do wspólnego działania na rzecz rozwoju społecznego i troski o wspólne dobro. Projekty finansowane z Funduszy Europejskich stanowią platformę, na której mogą rozkwitnąć nowe formy solidarności. Inicjatywy społeczne, wspierane z unijnych środków, kładą nacisk na partycypację społeczną, angażowanie lokalnych społeczności oraz tworzenie innowacyjnych rozwiązań na rzecz wspólnoty. Pytanie o przyszłość takiego pojmowania słowa „solidarność” w kontekście postępujących przemian społecznych jest istotne. W miarę, jak społeczeństwo staje się bardziej zróżnicowane, a priorytety jednostek ulegają transformacji, wzrasta ryzyko, że wartości związane z tradycyjnym rozumieniem słowa „solidarność” mogą ulec osłabieniu. W związku z tym głównym wyzwaniem dla projektów prospołecznych jest dostosowanie interpretacji pojęcia „solidarności” do współczesnych realiów. Solidarność dzisiaj może oznaczać współpracę w różnych dziedzinach, takich jak: edukacja, kultura czy rozwój lokalny. Współczesne społeczeństwo może w inny sposób niż kiedyś tworzyć więzi społeczne oraz realizować inicjatywy prospołeczne, co warto wykorzystać przy realizacji projektów.

W kontekście przyszłości należy także poruszyć temat cyfrowej transformacji. Przedsięwzięcia wprowadzające nowoczesne technologie cyfrowe do procesu nauczania skutecznie przygotowują społeczeństwo do wyzwań współczesnego świata. Warto tu przywołać program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS), w którym położono duży nacisk na cyfryzację w edukacji i nauce oraz na podniesienie kompetencji cyfrowych całego społeczeństwa. W ramach tego programu zaplanowano m.in. rozwój narzędzi wspierających cyfryzację procesów edukacyjnych, egzaminów zewnętrznych oraz e-dostęp do danych oświatowych. Oferta podmiotów systemu szkolnictwa wyższego zostanie dostosowana do potrzeb transformacji cyfrowej, a kadra podmiotów nauki i szkolnictwa będzie mogła wzmocnić swoje kompetencje cyfrowe. Na poziomie wsparcia całego społeczeństwa zaplanowano uruchomienie Klubów Rozwoju Cyfrowego, pełniących funkcję lokalnych ośrodków rozwoju kompetencji cyfrowych. Miejsca te powstaną w ramach istniejących instytucji kultury, edukacji czy kształcenia ustawicznego, a z ich działalności będą mogli skorzystać wszyscy mieszkańcy danej gminy w celu wsparcia rozwoju swoich kompetencji cyfrowych. Inicjatywy prospołeczne to również poprawa dostępności nauki i szkolnictwa wyższego dla osób z niepełnosprawnością.

fot. Shutterstock

W programie FERS wdrożone zostaną w tym obszarze działania ukierunkowane na niwelowanie barier w dostępie do wyższej edukacji m.in. poprzez odpowiednie dostosowanie struktur i procedur uczelni oraz materiałów dydaktycznych do potrzeb osób z niepełnosprawnością, a także na realizację działań na rzecz zwiększania świadomości i kompetencji kadry uczelni w zakresie dostępności oferty edukacyjnej.

Podsumowując, wsparcie z Funduszy Europejskich odegrało olbrzymią rolę w obszarze edukacji, zrównoważonego rozwoju oraz inicjatyw prospołecznych. Przedsięwzięcia podjęte dzięki unijnemu wsparciu przyczyniły się do budowy lepszego społeczeństwa. Nadal jednak istnieje konieczność inwestowania w projekty, które mają realny i trwały wpływ na życie mieszkańców Polski, a dla których źródłem inspiracji mogą stać się dotychczasowe dokonania.

MARCIN TYLCZYŃSKI
Wydział Projektów EFS
Centrum Projektów Europejskich

Dla osób ze szczególnymi potrzebami

Barier w korzystaniu z przestrzeni publicznej związanych z poruszaniem się, komunikowaniem lub korzystaniem z technologii cyfrowej najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnością. Muszą one pokonać szereg przeszkód, korzystając z pomocy bliskich, a czasem nawet przypadkowych osób lub sprzętu, by załatwić chociażby podstawowe sprawy życia codziennego, nie mówiąc już o korzystaniu z oferty świata kultury na równi z innymi. To właśnie o nich myślimy w pierwszej kolejności, gdy słyszymy o dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Kolejne grupy, które wymagają wsparcia w tym aspekcie, to seniorzy, kobiety w ciąży i rodzice małych dzieci, chociaż tak naprawdę każdy z nas może w pewnym momencie życia mieć szczególne potrzeby, dotyczące funkcjonowania w przestrzeni publicznej – np. będzie musiał poruszać się o kulach bądź na wózku, straci głos na parę dni lub będzie miał unieruchomioną rękę dominującą.

Unia Europejska wspiera takie projekty, których działania mają na celu dostosowanie już istniejących produktów i usług oraz przestrzeni architektonicznej i cyfrowej do potrzeb wszystkich osób. Dofinansowuje także innowacyjne pomysły, pozwalające wcielić w życie nowe rozwiązania o charakterze uniwersalnym. Służy temu m.in.

ogłoszony przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w czerwcu 2023 roku nabór tematyczny na rzecz dostępności w Ścieżce SMART, finansowany z programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (priorytet pierwszy: Wsparcie dla przedsiębiorców). Wnioski mogli składać wyłącznie mikro-, mali i średni przedsiębiorcy (MMŚP) w terminie od 6 lipca do 15 listopada 2023 roku. Warto wspomnieć, że dla dużych przedsiębiorców był dostępny analogiczny nabór, organizowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

Zakres tematyczny konkursu

Najważniejszym celem, jaki powinien przyświecać działaniom projektowym, które otrzymają dofinansowanie w ramach wspomnianego konkursu, jest zwiększenie dostępności w przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, aby mogły z niej korzystać na równi z innymi. Mają temu służyć przedsięwzięcia mieszczące się w obrębie ściśle określonych kręgów tematycznych, zwanych modułami.

Po pierwsze działania projektowe muszą polegać na prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych

(moduł B+R) lub wdrożeniu wyników tych prac (moduł Wdrożenie innowacji). Przedsiębiorca ma do wyboru, czy będzie realizował w projekcie jeden z tych modułów, czy oba. W ramach modułu B+R można uzyskać dofinansowanie na realizację prac badawczo-rozwojowych, które mają doprowadzić do opracowania innowacji produktowej lub procesów biznesowych dotyczących działalności danego przedsiębiorstwa w zakresie tworzenia produktów i usług. Z kolei moduł Wdrożenie innowacji może polegać na wdrażaniu wyników już posiadanych badań bądź być uzupełnieniem lub dopełnieniem modułu B+R i dotyczyć wdrożenia w przedsiębiorstwie wyników prac badawczo-rozwojowych, które zostaną wykonane w ramach właśnie realizowanego projektu.

Po drugie, fakultatywnie, przedsiębiorcy w ramach projektu mogą podejmować się działań w ramach następujących modułów:

- Infrastruktura B+R – tutaj możliwe jest uzyskanie dofinansowania na inwestycje w infrastrukturę badawczo-rozwojową, niezbędną do realizacji badań, których celem ma być tworzenie innowacyjnych produktów lub usług bądź też procesów biznesowych dotyczących działalności przedsiębiorstwa;
- Cyfryzacja – ten moduł obejmuje realizację inwestycji związanych z zastosowaniem rozwiązań cyfrowych w przedsiębiorstwach zmierzających do cyfryzacji produktów, usług, produkcji, procesów, modelu biznesowego oraz zapewnienia bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni;
- Zazielenienie przedsiębiorstw – moduł zakłada wsparcie działań na rzecz polepszenia

gospodarki odpadami w przedsiębiorstwie, zwiększenia efektywności energetycznej w procesach produkcyjnych, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery w wyniku prowadzonej działalności przemysłowej lub usługowej, wprowadzenia bardziej wydajnej gospodarki materiałowej lub wytworzenia produktów w filozofii *zero waste*, czyli np. tworzenie przedmiotów wielokrotnego użytku lub wykorzystywanie do produkcji materiałów, które już miały zostać wyrzucone;

- Internacjonalizacja – ten moduł obejmuje dofinansowanie na promocję zagraniczną produktów lub usług pod marką produktową przedsiębiorstwa albo produktów będących własnością przedsiębiorcy czy planowanych do opracowania/wdrożenia w ramach realizowanego projektu albo na uzyskanie ochrony praw własności przemysłowej lub ich obrony w przypadku naruszenia;
- Kompetencje – w ramach tego modułu możliwe jest uzyskanie dofinansowania na doskonalenie kompetencji pracowników i osób zarządzających w zakresie realizowanego projektu, na rzecz zdobywania przez nich nowych umiejętności oraz wiedzy, a także nabywania kwalifikacji.

Działania w ramach wymienionych wyżej modułów mogą być ze sobą powiązane lub wdrażane niezależnie. Kluczowe jest jednak by w ramach każdego z zaplanowanych modułów miały miejsce takie działania, które istotnie przyczynią się do rozwiązania problemów osób ze szczególnymi potrzebami, rozumianych jako zaspokojenie ich potrzeb albo zniesienie co najmniej jednej bariery, występującej np. w przestrzeni fizycznej (w tym w budynkach czy urządzeniach), w rzeczywistości cyfrowej, systemach informacyjno-komunikacyjnych, produktach, usługach lub procesach.

Należy dodać, że konkurs dla dużych firm obowiązywał wnioskodawców do realizacji modułu B+R. W przeciwieństwie do przedsiębiorców z sektora MMŚP nie mieli oni możliwości wyboru pomiędzy dwoma modułami.

15 listopada br. zakończyły się nabory wniosków w obu konkursach. Teraz trwa procedura oceny. Wiemy już, że mniejsze firmy złożyły 163 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę ponad 843 mln zł, natomiast duże – 3 wnioski na łączną kwotę ponad 70 mln zł.

JOLANTA MATYJANKA

fot. Shutterstock

Unia Europejska na rzecz zdrowia psychicznego

Długofalowe skutki pandemii i działań wojennych w Ukrainie dotyczą wielu aspektów życia mieszkańców UE, w tym także ich zdrowia psychicznego. Problemem są choroby wywołane przez przewlekły stres, w tym m.in. depresja, zaburzenia lękowe oraz zespół stresu pourazowego, charakterystyczny dla osób, które przeżyły traumę. Z tego względu bardzo cenne są inicjatywy prospołeczne oraz działania finansowane z Funduszy Europejskich, których celem jest wsparcie osób z problemami dotyczącymi zdrowia psychicznego.

Jednym z cyklicznych już przedsięwzięć, promujących profesjonalną pomoc psychologiczną i psychiatryczną są konferencje – głównie skierowane do dzieci i młodzieży – odbywające się w ramach Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego. Inicjatywę tę wspiera Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce oraz Biuro Parlamentu Europejskiego w Polsce. W organizację zaangażowani są również partnerzy – Biuro Światowej Organizacji Zdrowia w Polsce i Warszawski Alians Przeciwko Depresji.

Tegoroczne spotkanie z udziałem m.in. lekarzy pierwszego kontaktu, psychologów, dyrektorów szkół oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych i samorządów odbyło się w Szczecinie. Konferencja pn. „Pomorce Zachodnie przeciw depresji” to już trzecie wydarzenie, w czasie którego podpisana została przez lokalnych samorządowców deklaracja wspierania działań na rzecz rozpoznawania i leczenia depresji. W czasie dwóch paneli dyskutowano o zdrowiu psychicznym w szkołach oraz o sposobach wspomagania procesu zdrowienia z depresji na poziomie lokalnym.

Poprzednie konferencje, również w czasie obchodów Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego, odbyły się w Warszawie i Katowicach.

Według danych Światowej Organizacji Zdrowia w Polsce z depresją walczy ok. 1,5 mln osób. Liczba osób zdiagnozowanych w kolejnych latach będzie rosła, bo skutki psychiczne sytuacji kryzysowych, takich jak pandemia czy wojna na Ukrainie, odczuwalne mogą być nawet kilka lat po ustąpieniu kryzysu. Dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie wystąpieniu problemów psychicznych lub ich szybka diagnostyka i wdrożenie właściwego leczenia. Największe ryzyko pojawienia się depresji i stanów lękowych występuje u dzieci i młodzieży.

Regionalne Pogotowie Kryzysowe

W trakcie konferencji w Szczecinie zaprezentowany został pilotażowy projekt „Regionalne Pogotowie Kryzysowe”, dofinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020. To partnerskie przedsięwzięcie, w którym samorząd województwa wystąpił w roli lidera, obejmowało działania ograniczające skutki zdarzeń kryzysowych dzięki adekwatnemu wsparciu interwencji kryzysowej przez

specjalistów. Ośrodki pomocowe, funkcjonujące jako Regionalne Centra Kryzysowe, powstały w ośmiu powiatach: drawskim, kamieńskim, kołobrzesckim, myśliborskim, sławieńskim, starogardzkim, świdwińskim i wałeckim. Specjaliści interwencji kryzysowej oferują wsparcie w formie ambulatoryjnej lub wyjazdowej, czyli w miejscu zdarzenia i pobytu osoby doświadczającej sytuacji kryzysu psychologicznego.

Kryzys psychiczny może dotyczyć doświadczania przemocy domowej, ale także molestowania seksualnego czy dyskryminacji lub przemocy psychicznej w miejscu pracy. O kryzysie mówimy również w kontekście trudności w akceptacji nowego środowiska nauki lub pracy po przebyciu zdarzenia traumatycznego, co może dotyczyć np. migrantów wojennych z Ukrainy.

W ramach działań projektowych są organizowane kluby samopomocy psychologicznej oraz grupy wsparcia i warsztaty prowadzone przez specjalistów – psychologów. To istotne elementy terapii, bo interakcja pomiędzy osobami doświadczającymi podobnych form przemocy psychicznej, np. w środowisku pracy, efektywnie uzupełnia pracę psychologów i psychiatrów. Wymiana doświadczeń nierzadko pozwala szybciej i skuteczniej zmotywować pokrzywdzonych do działania, np. do zmiany miejsca pracy lub przygotowania pozwu do sądu.

Regionalne Centra Kryzysowe współpracują z innymi instytucjami działającymi na rzecz osób

w kryzysie psychicznym. Są to m.in.: ośrodki pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia, policja, straż miejska, sąd, prokuratura, placówki oświatowe, związki wyznaniowe oraz organizacje pozarządowe. Osoby wymagające pomocy psychologa lub psychiatry mogą także skorzystać z konsultacji u prawnika, seksuologa lub doradcy zawodowego.

Upowszechnianie tematyki zdrowia psychicznego

W projekcie istotną rolę odgrywa upowszechnianie wiedzy na temat możliwości korzystania przez osoby w kryzysie z pomocy wyspecjalizowanych placówek, w których można otrzymać wsparcie. Ważne jest również promowanie profilaktyki i konieczności dbania o dobrostan psychiczny, a także informowanie o umiejętnościach pomocnych w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi. Przedstawiciele zawodów zaufania publicznego (nauczyciele, lekarze, sędziowie, policjanci) oraz młodzież z ostatnich klas szkół podstawowych i ponadpodstawowych mogą wziąć udział w szkoleniach oraz warsztatach o tematyce szeroko pojętego zdrowia psychicznego i metodach wsparcia osób w kryzysie.

Zdrowie psychiczne w miejscu pracy

Jednym z międzynarodowych projektów, który zakłada współpracę pomiędzy ekspertami z zakresu zdrowia publicznego a pracownikami instytucji korporacyjnych oraz firm, jest przedsięwzięcie pn. „Zagadnienia Zdrowia Psychicznego – Realizacja działań w krajach basenu Morza

Bałtyckiego bardziej odpornych na zagrożenia psychospołeczne w środowisku pracy” (ang. *Mental Health Matters – Making Enterprises in the BSR More Resilient by Tackling Psychosocial Risks in the Workplace*). Koordynatorem projektu jest organizacja ze Szwecji – Partnerstwo Północnego Wymiaru w Dziedzinie Zdrowia i Społecznego Dobrostanu, a instytucje partnerskie pochodzą z Finlandii, Estonii, Litwy, Polski oraz Norwegii. Inicjatywa otrzymała dofinansowanie z programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027. Przedsięwzięcie trwa od sierpnia 2023 roku do lipca 2025 roku. Jego celem jest poprawa dobrostanu pracowników.

Dobrostan pracowników oznacza pracę w przyjaznej atmosferze oraz wspierające środowisko, rozumiane jako pomoc w rozwiązywaniu trudnych zagadnień merytorycznych czy osobistych (jak np. ciężka choroba własna lub osoby bliskiej) np. poprzez zmniejszenie liczby obowiązków lub rozdzielenie ich na współpracowników w zespole przy zachowaniu tego samego wynagrodzenia. Dbałość o dobrostan pracowników wpływa bezpośrednio na jakość wykonywanej pracy oraz jej efektywność, a także oddziałuje na wzajemny szacunek i zaufanie.

Jeszcze na etapie przygotowania wniosku partnerzy konsorcjum projektowego przyjęli założenie, że takie sytuacje, jak pandemia czy działania zbrojne w Ukrainie, w istotny sposób wpływają na stan psychiczny pracowników. Jeżeli dodatkowo pracodawca nie dba o właściwe relacje i kulturę pracy, to nietrudno o zjawiska niepożądane, jak dyskryminacja, molestowanie lub mobbing. Tymczasem wyzwania współczesności, np. kryzys migracyjny czy niepokoje na tle politycznym, mogą nasilać negatywne emocje w miejscu pracy. Z tego względu tak istotne jest zdiagnozowanie czynników ryzyka, które wpływają na zdrowie psychiczne pracowników.

Właściwa diagnoza problemów emocjonalnych w miejscu pracy pozwala na opracowanie metod przyczyniających się do zmniejszenia stresu i rozwinięcia umiejętności zarządzania emocjami w sytuacji kryzysowej.

Przewidywanym rezultatem projektu ma być wypracowanie przez pracodawców, przedstawicieli pracowników, organizacji pozarządowych, psychologów pracy w ramach konkretnej firmy lub instytucji metod przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysów, zarówno w ujęciu

zewnątrznym, jak i wewnętrznym. Będą one upowszechniane w formie tzw. dobrych praktyk wśród pracodawców w krajach, których przedstawiciele uczestniczą w przedsięwzięciu. Wartością dodaną ma być stworzenie tzw. apteczki pierwszej pomocy (ang. *first-aid-kit*), czyli opracowanie metody szybkiej diagnostyki problemów w zakresie zdrowia psychicznego pracowników i sposobu podjęcia stosownych działań naprawczych, co pozwoli pracodawcom skutecznie zapobiegać rozprzestrzenianiu się negatywnych zjawisk psychologicznych, mających bezpośredni wpływ na jakość i efektywność pracy.

Wsparcie zdrowia psychicznego poprzez twórczość artystyczną

Coraz większa liczba osób w skali Unii Europejskiej cierpi na zaburzenia zdrowia psychicznego. Przewlekły stres, którego doświadczają np. pracownicy skarżący się na przemoc psychiczną w środowisku pracy, może prowadzić do poważnych problemów zdrowotnych.

Jednym ze sposobów radzenia sobie z kryzysem psychicznym jest twórczość artystyczna. Z tego założenia wyszli twórcy projektu edukacyjnego „**Zdrowie psychiczne poprzez sztukę przywracającą siły**” (ang. *Mental Health Matters through Restorative Art*), finansowanego w ramach programu Erasmus Plus. Przedsięwzięcie realizowane było od listopada 2019 roku do końca stycznia 2022 roku przez konsorcjum składające się z instytucji reprezentujących Cypr, Wielką Brytanię, Grecję, Hiszpanię i Węgry.

W przypadku projektów edukacyjnych finansowanych w ramach Programu Erasmus Plus konieczne jest wskazanie efektów zrealizowanych działań oraz ich upowszechnienie w krajach Unii Europejskiej.

Wśród zrealizowanych działań były m.in. szkolenia e-learningowe adresowane do praktyków ochrony zdrowia psychicznego. Miały one na celu podniesienie kwalifikacji pracowników tego sektora i pokazanie im możliwości, jakie niesie ze sobą sztuka wpływająca w istotny sposób na obniżenie poziomu stresu. Dodatkowo wydany został e-book, w którym opisano efekty projektu. Jest to pierwsza tego typu publikacja w Unii Europejskiej, która w kompleksowy sposób prezentuje

fot. Shutterstock

odkrycia zespołu projektowego, przeprowadzone badania pilotażowe w poszczególnych krajach i zrealizowane szkolenia – a wszystko to pod hasłem zapewnienia lepszego zdrowia psychicznego mieszkańcom Unii Europejskiej z wykorzystaniem innowacyjnych metod, testowanych przez zespoły robocze.

Znajomość dobrych praktyk projektowych w zakresie wspierania zdrowia psychicznego pomaga przyszłym wnioskodawcom w tworzeniu nowych propozycji przedsięwzięć planowanych do finansowania w ramach konkursów obecnej perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027. Tematyka dobrostanu psychicznego obywateli UE, niezależnie od wieku, płci, wykonywanego zawodu czy statusu społecznego, jest jednym z ważniejszych wyzwań dotyczących zdrowia publicznego w Europie.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Finał Kampanii Edukacyjnej dla Młodzieży z Polski i Ukrainy

W ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020¹ odbył się w Drohiczynie – historycznej stolicy Podlasia – w dniach 20-23 września br. finał Kampanii Edukacyjnej dla Młodzieży. W wydarzeniu uczestniczyli uczniowie najlepszych zespołów, reprezentujący 16 placówek oświatowych z Polski i Ukrainy.

Finał Kampanii Edukacyjnej dla Młodzieży jest organizowany cyklicznie i zawsze powiązany z obchodami Dnia Współpracy Europejskiej, który przypada na 21 września. W poprzednich edycjach jego uczestnicy gościli m.in. w Grodnie, Lwowie i w Rzeszowie. W tym roku wydarzenie odbyło się w malowniczym Drohiczynie z licznymi jego atrakcjami – również tymi, które powstały dzięki Funduszom Europejskim.

Przygotowania do jesiennej uroczystości zaczynają się dużo wcześniej. Z początkiem wiosny pojawia się ogłoszenie zapraszające młodych ludzi do udziału w konkursie dotyczącym Kampanii Edukacyjnej dla Młodzieży. Przywołuje to skojarzenia do następujących po sobie czterech pór roku, kiedy to wiosną się sieje, a jesienią zbiera plony. Harmonia z naturą i jej cyklem doskonale łączy się z tegorocznym tematem kampanii. Poświęcony był on bowiem zdrowemu stylowi życia. Oznacza to nie tylko aktywność

fizyczną i zdrowe odżywianie, ale także życie w zgodzie z przyrodą. Hasłem przewodnim były następujące słowa w języku angielskim: *Stronger, Healthier – Together!*, oznaczające: „Silniejsi, Zdrowsi – Razem!”.

Do udziału w konkursie zaproszono młodzież z Polski i Ukrainy w wieku 12-16 lat. Uczniowie działali w 4-osobowych zespołach pod opieką nauczycieli. Ich pierwszym zadaniem było nagranie dynamicznego filmiku motywacyjnego, promującego aktywność fizyczną. Mógł on dotyczyć każdego rodzaju sportu – zarówno aktywności spokojniejszej, jaką są np. ćwiczenia rozciągające, jak i tańca czy aktywnej turystyki. Drugie zadanie dla drużyn polegało na przygotowaniu smacznego i zdrowego dania – najlepiej z wykorzystaniem regionalnych składników. Należało to danie sfotografować i dołączyć do niego przepis. Ostatnim ocenianym elementem konkursu było stworzenie (w dowolnej technice) plakatu

fol. CPE

¹ W związku z zaangażowaniem władz białoruskich w wojnę Rosji przeciwko Ukrainie zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej współpraca transgraniczna z Białorusią została zawieszona.

promującego zdrowy styl życia. Uczestnicy konkursu byli zobligowani opublikować wszystkie swoje prace w mediach społecznościowych, a następnie przesłać do organizatorów wraz ze zgłoszeniem do 15 czerwca br.

Poprzednie edycje Kampanii Edukacyjnej dla Młodzieży przyciągnęły dziesiątki placówek oświatowych po obu stronach granicy Unii Europejskiej i tak było tym razem. Finałisti zostali wybrani spośród reprezentacji 35 szkół i to oni przyjechali do Drohiczyzna. Młodzież wzięła udział w warsztatach tanecznych, ekologicznych oraz kulinarnych. Praca w mieszanych, polsko-ukraińskich grupach pozwoliła młodym ludziom nie tylko poszerzyć wiedzę i udoskonalić umiejętności z zakresu tematu przewodniego tegorocznej Kampanii Edukacyjnej dla Młodzieży, ale także nauczyła ich współpracy oraz umożliwiła poznanie języka partnerów, czego efektem były wspólne końcowe prezentacje.

Uczestnicy wydarzenia poznali również uroki Drohiczyzna i okolic. Odbili spacer przyrodniczy i historyczny w formie *questu* (gry terenowej), podczas której, szukając skarbu, poznawali ciekawe miejsca zlokalizowane w malowniczej Dolinie Bugu. Rozwiązaniem gry było hasło. Za jego odgadnięcie każdy otrzymał nagrodę – puzzle, wyprodukowane w ramach inicjatywy „**Młodzi lokalni strażnicy natury Doliny Bugu**” (skrótowa nazwa: *BugGuardians*). Wspomniana gra to również owoc tego projektu, wspólnie zrealizowanego przez partnerów z Polski i Ukrainy dzięki dofinansowaniu z Programu Współpracy Transgranicznej Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020.

Finałisti mieli również okazję popłynąć kataranem, zakupionym w toku wdrażania przedsięwzięcia w Programie Współpracy Transgranicznej Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020 pn. „**Łączy nas Bug – utworzenie dwóch transgranicznych kajakowych szlaków turystycznych**” (skrótowa nazwa: *BugUnitesUs*). Wzięli udział w spływie pontonowo-kajakowym

szlakiem wodnym na Bugu, stworzonym dla turystów w efekcie realizacji tego projektu. Zwiedzili też Nadbużańskie Centrum Turystyki Kajakowej, w którym mogli wypróbować symulator pływania kajakiem, testować kajaki w basenie pod dachem i skorzystać z wielu innych atrakcji. W ramach tego projektu zbudowano też platformę widokową, z której zwycięska młodzież podziwiała nadbużańskie krajobrazy.

Finałiści zapoznali się także z rezultatami inicjatywy „**Nadbużańskie tradycje kulinarne**” (skrótowa nazwa: *BugCuisine*), dofinansowanej ze środków Programu Współpracy Transgranicznej Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020. Partnerzy z Polski i Ukrainy w ramach tego projektu przeprowadzili kilkanaście warsztatów kulinarnych, zwracając uwagę na zapomniane już regionalne potrawy po obu stronach granicy. Opublikowali również książkę kucharską, dostępną w wersji drukowanej i elektronicznej.

Młodzież odwiedziła Nadbużański Ośrodek Promocji Produktu Regionalnego „Zagubek” w Drohiczyźnie, powstały w toku realizacji projektu dofinansowanego z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Odbывая się w nim warsztaty kulinarne i ma tam swoją siedzibę sklepik regionalny, a także historyczny *escape room* i sala wystaw artystycznych. Obok ośrodka znajduje się targowisko, na którym turyści mogą kupować produkty regionalne oraz brać udział w warsztatach i imprezach kulinarnych.

Dzięki środkom z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 w strukturach wspomnianej instytucji kultury powstał także w ramach przedsięwzięcia „**Ochrona nadbużańskiej bioróżnorodności naszym dziedzictwem**” Ośrodek Edukacji Ekologicznej „Puszczek”, gdzie młodzi ludzie mogli skorzystać m.in. z symulatora łowienia ryb i ścieżki rowerowej. Zwiedzili ponadto ekspozycję Nadbużańskiego Parku Historyczno-Kulturowego w Drohiczyźnie. Znalazł się także czas na wspólną zabawę przy muzyce.

Finał Kampanii Edukacyjnej dla Młodzieży dostarczył jego uczestnikom niezapomnianych przeżyć i emocji. Stanowił okazję do nawiązania relacji z rówieśnikami. Miejmy nadzieję, że wydarzenie to dostarczyło młodym ludziom wiele pozytywnej energii oraz chęci, aby realizować kolejne wyzwania i spełniać marzenia.

JOLANTA MATYJANKA

Z sercem, radością i troską dla polsko-saksońskiego pogranicza!

Pomoc młodzieży wchodzącej na rynek pracy, czynienie życia osób z niepełnosprawnością bardziej dostępnym czy ułatwienie seniorom rozwoju osobistego to cele licznych inicjatyw realizowanych na polsko-saksońskim pograniczu. Projekty w Programie Współpracy Interreg Polska – Saksonia obejmują również działania prewencyjne, w tym uwrażliwienie społeczeństwa na sytuacje zagrażające bezpieczeństwu (zwłaszcza dzieci i seniorów), co ma służyć ograniczeniu przestępczości.

Przedsięwzięcie „**Nie dla narkotyków!**” przyczyniło się do zwiększenia skuteczności policji w zakresie przeciwdziałania przestępczości narkotykowej na polsko-niemieckich terenach przygranicznych. Otrzymało ono dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości prawie 944 tys. euro. W ramach projektu zorganizowane zostały specjalistyczne szkolenia dla funkcjonariuszy policji. Policjanci przeprowadzili kampanię społeczną pod hasłem „Narkotyki?! Co dalej...”. Odbyli liczne spotkania z młodymi ludźmi, ich rodzicami, opiekunami oraz nauczycielami. Wykorzystano przy tym walizki edukacyjne wyposażone w przedmioty, których młodzi ludzie często używają do zażywania i dystrybucji środków odurzających. Dużym zainteresowaniem cieszył się konkurs na mem internetowy skłaniający do refleksji nad

szkodliwością tych substancji. W wielu szkołach w regionie nauczyciele do dziś korzystają z materiałów edukacyjnych opracowanych na potrzeby tego projektu, a zaangażowani funkcjonariusze nadal chętnie prowadzą prelekcje dla młodzieży.

fol. Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

Popularyzowaniem kształcenia zawodowego wśród młodzieży polsko-niemieckiego pogranicza zajęli się partnerzy inicjatywy „**Orientacja zawodowa bez granic**”. Na ten cel otrzymali dofinansowanie z Funduszy Europejskich w wysokości prawie 603 tys. euro. Polscy uczniowie aż 12 razy wyjeżdżali na 5-dniowe warsztaty do Saksonii. W trakcie ich trwania poznali praktyczne aspekty wielu zawodów. Mogli też porozmawiać w języku niemieckim, którego uczyli się na poprzedzających warsztatach kursach. Młodzi ludzie mieli okazję przyrzeć się bliżej zawodom, które chcieliby w przyszłości wykonywać. Z kolei z myślą o niemieckiej młodzieży zorganizowano po polskiej stronie 3-dniowe wizyty dydaktyczne. Poprzedzały je kursy języka polskiego. W ramach tych wizyt niemieccy uczniowie odwiedzili zakłady pracy, dowiedzieli się, jak funkcjonuje polska szkoła, a także spotkali się z polskimi uczniami. Młodzi ludzie nawiązali wiele przyjaźni i kontaktów międzynarodowych, które mogą zaowocować w przyszłości.

„**RegionalManagement. Kompetencje i perspektywy zawodowe w polsko-saksońskim regionie przygranicznym**” to kolejny projekt mający na celu zapobieżenie odpływowi w przyszłości młodej kadry pracowniczej z regionu. W toku realizacji tego przedsięwzięcia powstała trans-

fol. Jaremen Press

graniczna sieć współpracy uczniów i nauczycieli z czterech polskich liceów oraz trzech saksońskich gimnazjów, w ramach której młodzież zdobywała kompetencje zawodowe z zakresu zarządzania turystyką i kulturą. Projektodawcy chcieli zwiększyć edukacyjną i zawodową mobilność uczniów poprzez naukę języka sąsiada, kształcenie kompetencji międzykulturowych oraz edukację na temat wspólnego polsko-saksońskiego dziedzictwa kulturowego. Głównym zadaniem utworzonych w siedmiu szkołach Uczniowskich Agencji Turystycznych było opracowanie dwujęzycznej, skierowanej głównie do młodzieży, oferty turystycznej, wskazującej na kulturalny i turystyczny potencjał regionu. Podczas licznych warsztatów oraz spotkań z ekspertami z Polski i Niemiec, a także wyjazdów studyjnych do atrakcyjnych miejsc regionu, młodzi ludzie uczyli się, dlaczego warto promować swoje miasto czy region, jak założyć i prowadzić Uczniowskie Agencje Turystyczne, jak opracować ofertę kulturalno-turystyczną swojego miasta oraz jak zorganizować i promować imprezę turystyczną lub kulturalną w szkole, w mieście czy w regionie. Projekt otrzymał ponad 483 tys. euro unijnego dofinansowania.

Z myślą o najstarszych mieszkańcach polsko-saksońskiego pogranicza powstała inicjatywa „**Utworzenie Zespołów Kompetencji Seniorów na niemiecko-polskim pograniczu. Projekt modelowy**”. Na jej realizację UE przeznaczyła prawie 569 tys. euro. Celem projektu była poprawa jakości życia i perspektyw rozwoju seniorów dzięki ich aktywizacji. Chodziło tu przede wszystkim o zagospodarowanie ich kompetencji i wykorzystanie doświadczenia, jak również spożytkowanie ich chęci do zaangażowania się na rzecz lokalnego środowiska. Aby przygotować osoby starsze do podjęcia nowych wyzwań, partnerzy projektu zorganizowali cykl szkoleń dla 200 polskich i niemieckich seniorów. Szkolenia miały formę 3-dniowych seminariów dla 25 uczestników i 2 opiekunów. Odbływały się w grupach narodowych oraz międzynarodowych z udziałem

fol. Tomasz Szeremeta

tłumaczy. Seniorzy uczyli się wykorzystania własnego potencjału, budowania relacji interpersonalnych, skutecznej komunikacji w mediach, zarządzania projektem oraz mobilizowania społeczności lokalnej do angażowania się w wolontariat. Polscy i niemieccy seniorzy mieli również okazję poznać się nawzajem podczas czterech wizyt studyjnych w Saksonii i czterech w Polsce. Spędzili wspólnie czas, wymieniając się wiedzą i doświadczeniem. Partnerzy i uczestnicy projektu wspólnie stworzyli również transgraniczną sieć współpracy seniorów. Łącznie powołali siedem Zespołów Kompetencji Seniorów. Zrzeszają one aż 200 osób! Czym się zajmują? Wspierają jako wolontariusze instytucje publiczne i pozarządowe, kościoły, nieformalne grupy samopomocy, biblioteki, domy kultury, muzea, domy pomocy społecznej, instytucje opieki nad dziećmi, a także inicjują nowe transgraniczne projekty. Seniorzy z Gminy Gromadka i Rosenbach podpisali nawet umowę partnerską.

O wielu innych ciekawych prospołecznych inicjatywach w regionie można się dowiedzieć, korzystając z bazy projektów Programu Współpracy Interreg Polska – Saksonia, która znajduje się na stronie: www.plsn.eu.

ANNA GIBEK
Wspólny Sekretariat
Programu Współpracy Interreg
Polska – Saksonia 2021-2027

fol. Karłowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA

Polsko-słowackie inicjatywy prospołeczne

Program Interreg Polska – Słowacja od lat wspiera projekty oparte na współpracy, będąc jednym z najefektywniej wdrażanych programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Transgraniczna edukacja łączy oba narody, a inicjatywy prospołeczne dotyczą również osób z niepełnosprawnością oraz ze specjalnymi potrzebami.

Muzea otwarte dla wszystkich

„Muzea otwarte – rozszerzenie możliwości programowych instytucji kultury pogranicza polsko-słowackiego” to przedsięwzięcie z terenu pogranicza polsko-słowackiego, które w sposób kompleksowy i nowoczesny odpowiedziało na potrzeby osób z niepełnosprawnością ruchową oraz ze specjalnymi potrzebami.

Partnerami projektu było osiem instytucji – pięć muzeów z Polski, dwa ze Słowacji oraz jeden polski dom kultury. Nawiązali oni ścisłą, transgraniczną współpracę, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom osób z autyzmem oraz ADHD, niewidomych i słabowidzących, niesłyszących oraz słabosłyszących, a także ich rodziców i opiekunów.

W efekcie sześć obiektów zyskało nowe ogrody sensoryczne, gdzie dzieci mogą pobudzać

zmysły węchu, słuchu, wzroku oraz dotyku, doświadczając zapachów czy kolorów. Dodatkowo w Skansenie Wsi Pogórzeńskiej w Szymbarku powstał edukacyjny park historii budownictwa ludowego i maszyn z pogranicza polsko-słowackiego. Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem stworzyło miniaturowe makiety najważniejszych obiektów opisanych alfabetem Braille’a. W Nadwiślańskim Parku Etnograficznym w Wygiełzowie znalazło się koło garncarskie i stół do lepienia z gliny, dostosowane do potrzeb dzieci poruszających się na wózkach.

Partner wiodący projektu „Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach”: www.muzeum.gorlice.pl.

Partnerzy projektu:

- Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu: www.muzeum.sacz.pl
- Muzeum Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygiełzowie i Zamek Lipowiec: www.mnpe.pl
- Miejski Dom Kultury w Czechowicach-Dziedzicach: www.mdk.czechowice-dziedzice.pl
- Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava v Dolnom Kubíne: www.oravskemuzeum.sk
- Liptovské múzeum v Ružomberku: www.liptovskemuzeum.sk
- Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej: www.orawa.eu
- Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem: www.muzeumtatrzańskie.pl.

Projekt był realizowany w ramach Programu Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020.

Więcej informacji o projekcie znajduje się na stronie: www.muzeaotwarte.pl.

fot. CPE

fot. CPE

Edukacja liderów współpracy pod Tatrami

Brak szans na dobrą edukację, adekwatną do specyfiki rynku pracy na obszarze pogranicza, oraz odpływ z tego terenu młodych ludzi z powodu trudności w znalezieniu zatrudnienia skłoniły Związek Euroregion „Tatry” do realizacji projektu „Transgraniczne Centrum Edukacji Euroregionu Tatry”.

Dzięki Funduszom Europejskim powstał nowoczesny ośrodek edukacji transgranicznej, który został tak zbudowany, aby mogły z niego korzystać osoby z niepełnosprawnością. W Centrum odbyły się m.in. szkolenia dla kadry administracji publicznej polsko-słowackiego pogranicza. Ich celem było wykształcenie liderów współpracy transgranicznej opracowujących efektywne projekty partnerskie. Uczestnicy szkoleń nabyli praktyczną wiedzę z zakresu przygotowywania projektów transgranicznych, dostępności, marketingu, zamówień publicznych oraz różnic w prawie i administracji pomiędzy Polską a Słowacją.

Z kolei podczas wizyt studyjnych przedstawiciele samorządów na obszarze Euroregionu „Tatry” dzielili się swoimi doświadczeniami z zakresu dostępności w projektach dofinansowanych przez Unię Europejską oraz praktycznego wykorzystania tych udogodnień.

Ważnym produktem przedsięwzięcia są bezpłatne kursy e-learningowe na platformie: www.e-plskedu.eu. Mają one na celu podniesienie kompetencji zawodowych pracowników administracji. Szczególnie efektywne jest szkolenie na temat tworzenia dostępnych dokumentów, multimediów, stron internetowych i aplikacji, które umożliwia kursantom poznanie zasad dostępności oraz pomaga w ich samodzielnym zastosowaniu w projektach transgranicznych. Na platformie znajduje się również bardzo bogata baza wiedzy, zawierająca praktyczne materiały, w tym słownik online.

fot. CPE

Polsko-słowacka współpraca w programie na lata 2021-2027

Obecna edycja programu służyć będzie zacieśnieniu współpracy pomiędzy instytucjami w celu poszerzenia kompetencji miękkich zatrudnionych tam pracowników. Chodzi tu przede wszystkim o umiejętności komunikacyjne, jak również z zakresu dostępności dokumentów i usług dla osób ze specjalnymi potrzebami (np. osób z niepełnosprawnością czy seniorów), a także o dopasowanie usług do potrzeb lokalnej społeczności i migrantów.

Wszystkie te działania mają na celu wzmocnienie polsko-słowackiej współpracy, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk. Dzięki temu na pograniczu wdrażane będą inicjatywy stanowiące realną odpowiedź na społeczne oraz edukacyjne potrzeby mieszkańców.

PIOTR BIEL

**Wspólny Sekretariat Techniczny
Programu Interreg Polska – Słowacja**

fot. Związek
Euroregion „Tatry”

fot. Urząd Miejski w Miłakowie

Unia pomaga uchodźcom z Ukrainy

Program Współpracy Transgranicznej, dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa, uległ transformacji z uwagi na nowe uwarunkowania geopolityczne. Inwazja Rosji na Ukrainę w 2022 roku skutkowała zerwaniem umowy finansowej pomiędzy Polską, Rosją i Komisją Europejską, co w konsekwencji uniemożliwiło dalszą realizację projektów z partnerami z Rosji. Wszelkie wydatki poniesione przez rosyjskich beneficjentów zostały uznane za niekwalifikowalne, a wypłacone im środki Unii Europejskiej zostały odzyskane i przyznane polskim beneficjentom. Umożliwiło im to realizację zadań mających na celu wspieranie uchodźców z Ukrainy, a także wdrożenie dodatkowych działań związanych z tematyką poszczególnych projektów.

Jednym z przedsięwzięć, w ramach którego podjęte zostały działania na rzecz uchodźców z Ukrainy, była inicjatywa z udziałem Powiatu Oleckiego. Dzięki dostępnym środkom doposażono internat szkolny i kuchnię wraz ze stołówką w Zespole Szkół Technicznych w Olecku, gdzie od marca ubiegłego roku funkcjonuje ośrodek pobytowy dla 80 uchodźców z Ukrainy. Wsparcie ze środków unijnego programu przeznaczone zostało na dostosowanie obiektu do wymogów przeciwpożarowych, aby stał się bezpiecznym

schronieniem dla potrzebujących. Zakupiono też 30 nowych łóżek, pościel oraz naczynia. Utworzono pięć wyposażonych w drukarki stanowisk komputerowych, które ułatwiają dzieciom z Ukrainy naukę online, a pozostałym mieszkańcom – kontakt z bliskimi, pozostającymi za granicą.

Uchodźcy z Ukrainy otrzymali również pomoc w ramach projektu zrealizowanego przez Elckie Centrum Kultury. Dodatkowe działania objęły kurs języka polskiego dla 25 ukraińskich uchodźczyń w wieku powyżej 15 lat, przebywających w okolicach Elku, oraz wsparcie psychologiczne dla ukraińskich dzieci. Elckie Centrum Kultury zaangażowane było także w tego typu działania w innym przedsięwzięciu, wdrażanym wspólnie z Miastem Elk oraz Gminą Stare Juchy. Beneficjenci zorganizowali zajęcia integracyjne dla uchodźców z Ukrainy przebywających na terenie Elku oraz Starych Juch. Były to cykliczne spotkania, w ramach których odbywały się warsztaty z rękodziela oraz gry i zabawy animacyjne dla dzieci.

Na rzecz potrzebujących z Ukrainy działał też Regionalny Ośrodek Kultury w Olecku „Mazury Garbate”. W ramach projektu zorganizowano warsztaty integracyjne, teatralne oraz wokalmuzyczne. Podobne przedsięwzięcia miały

miejsce w Miłakowie, gdzie odbyły się spotkania kulturalne oraz integracyjne dla dzieci i młodzieży z Ukrainy, konkursy plastyczne oraz spektakl zespołu teatralnego przygotowany przez ukraińskich aktorów.

Wsparciem objęto również dzieci uchodźców z Ukrainy przebywających na terenie gminy Stare Juchy. Wyremontowana została tam szkoła podstawowa oraz zakupiono dodatkowy sprzęt dydaktyczny, aby zwiększyć możliwości edukacyjne oraz ułatwić integrację uczniów z Ukrainy z polskimi rówieśnikami.

W województwie pomorskim wsparciem objęto ponad 330 dzieci uchodźców z Ukrainy przebywających na terenie tego województwa. Zorganizowano dwa obozy letnie – pierwszy w 2022 roku dla 32 dzieci, a kolejny w bieżącym roku dla grupy 300 dzieci z Ukrainy. Programy rekreacyjne

fot. Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

fot. Elckie Centrum Kultury

fot. Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

obozów zostały oparte na metodyce harcerskiej, co umożliwiło integrację, naukę języka polskiego oraz poznanie historii naszego kraju. Podczas obozów młodzież miała okazję uczestniczyć w różnego rodzaju grach i zabawach sportowych, spływach kajakowych i żeglarskich, a także pieszych wycieczkach. Zorganizowano również naukę pływania pod okiem wykwalifikowanej kadry pedagogicznej. W ramach integracji odbyły się zajęcia taneczne, zumba, dyskoteki, ogniska oraz różne zabawy. Nie zabrakło też wycieczek i zajęć edukacyjnych, podczas których młodzież uczyła się języka polskiego poprzez zabawę oraz śpiewanie piosenek.

W projekcie realizowanym przez trzy gminy z województwa podlaskiego – Puńsk, Filipów i Bakałarzewo przeprowadzono prace infrastrukturalne, które polepszyły jakość życia przybyłych do naszego kraju uchodźców. W gminnym przedszkolu w Puńsku poprawiono standard poprzez remont łazienek. W bibliotece gminnej w Bakałarzewie, z której korzystają dzieci uchodźców, również wyremontowano łazienki oraz zakupiono do niej meble i wyposażenie. W gminie Filipów wykonano remont mieszkania socjalnego, aby umożliwić zakwaterowanie rodzin z Ukrainy.

Opisane w artykule działania stanowią przykład inicjatyw, które zostały zrealizowane dzięki unijnemu finansowaniu i przyczyniły się do lepszej integracji uchodźców z polskimi mieszkańcami oraz pomogły im w zaklimatyzowaniu się na obszarze północno-wschodniej Polski w jakże trudnej dla nich sytuacji.

KATARZYNA GILEWICZ
Wspólny Sekretariat Techniczny

Zamówienia publiczne na usługi społeczne

fot. Shutterstock

Procedura udzielania zamówień na tzw. usługi społeczne pozwala zamawiającym na bardziej swobodne kształtowanie warunków procesu wyboru wykonawców. Mimo że ustawodawca na przestrzeni lat zmieniał uprawnienia zamawiającego, a tym samym regulował zakres tej swobody, to jednak zawsze zamawiający mogli odstąpić od bardziej sformalizowanych trybów udzielania zamówień publicznych.

Ustawa z dnia 11 września 2019 roku Prawo zamówień publicznych (dalej: ustawa Pzp) w art. 359-361 również przewiduje pewne uproszczenia w tym zakresie. Definicję zamówień na usługi społeczne określono w art. 7 pkt 34 tejże ustawy. Ustawodawca zdecydował się na odniesienie do załącznika XIV do dyrektywy 2014/24/UE oraz załącznika XVII do dyrektywy 2014/25/UE. Zgodnie z nimi zakres zamówień na usługi publiczne obejmuje m.in. następujące kategorie:

- usługi zdrowotne, społeczne i pokrewne,
- usługi administracyjne w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej i kultury,

- usługi w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia społecznego,
- świadczenia społeczne,
- inne usługi komunalne, socjalne i osobiste, w tym usługi świadczone przez związki zawodowe, organizacje polityczne, stowarzyszenia młodzieżowe i inne organizacje członkowskie,
- usługi religijne,
- usługi hotelowe i restauracyjne,
- usługi prawne, niewyłączone na mocy art. 10 lit. d dyrektywy 2014/24/UE,
- inne usługi administracyjne i rządowe,
- świadczenie usług na rzecz społeczności,
- usługi detektywistyczne i ochroniarskie,
- usługi pocztowe,
- usługi różne (np. formowanie opon i usługi kowalskie).

W załączeniu do dyrektywy są szczegółowo wskazane rodzaje zamówień społecznych, które mieszczą się w tych kategoriach. Niewątpliwie jest to szeroki katalog zamówień, często dotyczących świadczenia usług związanych z podstawowymi

fot. Shutterstock

potrzebami organizacyjnymi zamawiających oraz realizacji zasadniczych zadań publicznych.

W ustawie Pzp ustawodawca powrócił do powiązania trybu udzielania zamówień na usługi publiczne z szacowaną wartością zamówienia i właściwym dla niej progiem udzielania zamówień publicznych. Jak wskazano we wstępie, ustawodawca przewiduje odstępstwa od stosowania procedur właściwych dla danego progu udzielania zamówień. Jednak w przypadku zamówień poniżej progów unijnych, a więc w przedziale od 130 tys. zł do 750 tys. euro, ustawodawca nie proponuje szczególnych uproszczeń względem pozostałych zamówień udzielanych w tym progu. Dla zamówień w tzw. progu unijnym, gdzie wartość zamówienia wyrażona w złotych jest równa lub przekracza równowartość kwoty 750 tys. euro, zamawiający nie musi:

- powoływać komisji przetargowej,
- określać obowiązek złożenia oświadczenia o niepodleganiu wykluczeniu, spełnianiu warunków udziału w postępowaniu lub kryteriów selekcji na formularzu jednolitego europejskiego dokumentu zamówienia (JEDZ),
- stosować minimalnych terminów składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu lub terminów składania ofert, np. terminu 35 dni na składanie ofert od dnia ogłoszenia postępowania,
- zażądać dokumentów jako podmiotowego środka dowodowego, czyli środków służących potwierdzeniu braku podstaw wykluczenia, spełniania warunków udziału w postępowaniu lub kryteriów selekcji,
- spełniać przesłanek wyboru trybu udzielenia zamówienia w przypadku chęci skorzystania z trybu negocjacji z ogłoszeniem lub dialogu konkurencyjnego.

Należy podkreślić, że ustawa Pzp z 2019 roku wyłącza możliwość stosowania kryteriów podmiotowych, czyli dotyczących właściwości wykonawcy, które kiedyś można było zastosować. Oznacza to, że wolno np. oceniać kompetencje osób zgłoszonych do wykonania zamówienia, ale nie samego zamawiającego, którego dopuszczamy do udziału w postępowaniu na podstawie warunków udziału w postępowaniu.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na art. 361 ustawy Pzp, który dopuszcza, aby zamawiający usługi społeczne ograniczył krąg wykonawców do tych, którzy spełniają łącznie następujące warunki:

fot. Shutterstock

1. celem ich działalności jest realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem tych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób z wymienionych grup marginalizowanych;
2. nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
3. struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co wykonawca określa w swoim statucie,
4. w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi nie udzielono im zamówienia na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.

W przypadku zastosowania wyżej wskazanych ograniczeń podmiotowych umowa z wykonawcą nie może zostać zawarta na okres dłuższy niż 3 lata.

Analiza pokazuje, że nowe zasady udzielania zamówień na usługi społeczne są mniej elastyczne dla zamawiających. Dla zamówień poniżej progów unijnych nie wprowadzono żadnych ułatwień. W związku z tym mniejsi zamawiający nie korzystają z odstępstw od stosowania ustawy Pzp, jakie zostały przewidziane dla zamówień, których wartość przekracza progi unijne.

SZYMON DENIS
Wydział Kontroli
Centrum Projektów Europejskich

Frazeologizmy na tapecie

Czy język urzędowy może być ubarwiany frazeologizmami? Czy możemy korzystać z przysłów, powiedzeń, skrzydlatych słów, które niegdyś tak mocno były reprezentowane w powieściach, poematach czy sonetach? Czy w języku oficjalnym XXI wieku jest jeszcze miejsce na idiomatyczne wyrażenia czy zwroty?

W dzisiejszym, tak nieliterackim świecie, frazeologizmy schodzą na dalszy plan. Niegdyś były wyrazem starannego wykształcenia, ogłady towarzyskiej i swady. Dzisiaj coraz częściej są kłopotem dla odbiorców, zwłaszcza tych mniej wyrobionych językowo. Ale na szczęście frazeologizacja nie odeszła do lamusa (o, proszę! – kolejny frazeologizm!). Wciąż korzystamy z określonych rozwiązań językowych zapisanych w tradycji. Czynimy to, by uplastyczyć naszą narrację, ale też by pochwalić się znajomością takich określeń. Jeśli jednak już korzystamy z tego narzędzia – róbmy to z głową. I zgodnie z zasadami normy językowej.

A, jak się okaże za chwilę, błędów frazeologicznych możemy popełnić całkiem sporo. Dlatego nie warto wystawiać się na publiczny ostrzał i zawczasu zadbać o to, by właściwie korzystać z konkretnych wyrażeń, zwrotów czy fraz. Jeśli zaś nie jesteśmy pewni, czy to poprawna forma przysłowia lub powiedzenia – lepiej z niego po prostu zrezygnować.

Modyfikacje frazeologizmów

Czym w ogóle są frazeologizmy? Dla językoznawców to prawdziwy temat rzeka. Dyskusje bywają zażarte i dla laika często niezrozumiałe. Autorzy większości definicji zgodnie jednak podkreślają, że frazeologizmy muszą znaczyć więcej niż suma poszczególnych wyrazów wchodzących w jego skład. A także to, że takie konstrukcje muszą być zakorzenione w danym języku i powszechnie rozpoznawane. Doskonale widać to na przykładzie wyrażeń **biały kruk** i **czarny kruk**. O ile drugie z nich odnosi się wyłącznie do gatunku ptaka o czarnym upierzeniu, o tyle to pierwsze znaczy coś zupełnie innego niżby wynikało z sumy znaczeń poszczególnych słów. „Biały” to przecież tylko określenie koloru; „kruk” – nazwa gatunkowa ptaka. A jednak „biały kruk” oznacza coś więcej niż białego ptaka.

Skąd to wiemy? Z tradycji językowej. Polacy (na ogół) wiedzą, że **biały kruk** oznacza coś rzadkiego, co trafia się głównie kolekcjonerom. Stara książka,

rzadka moneta lub znaczek – to będą białe kruki, a nie gatunki zwierząt.

I teraz przechodzimy do sedna. Frazeologizmy pozostaną frazeologizmami, jeśli będziemy ich używać zgodnie z uświęconą tradycją. To oznacza przede wszystkim uszanowanie ich formy znanej sprzed wieków. Modyfikowanie konkretnych powiedzeń może prowadzić do defrazeologizacji, czyli utraty znaczenia przenośnego zawartego w takiej strukturze.

Jak zaś modyfikujemy nasze stare powiedzenia? Dzieje się tak na kilka sposobów. Do najpopularniejszych należą poniżej opisane.

Zmiana formy gramatycznej członów frazeologizmu – choć może to być trudne dla młodszych użytkowników języka, nasze powiedzenia bywają nielogiczne. Możemy jednak napisać jedynie np.: **zmierzył go od stóp do głów**, choć głowa jest jedna; zaczynamy **budować od podstaw** – nawet jeśli jest tylko jeden element podstawowy danej sprawy. Zdarza się, że nie możemy majstrować nawet w samym czasie gramatycznym czy np. stronie czasownika – nie można powiedzieć, że coś ***spali na panewce** albo ***spaliło się na panewce** (gwiazdką oznaczone są formy niepoprawne). Jedyną właściwą strukturą jest: **coś spaliło na panewce** – czyli się nie udało.

Skrócenie frazeologizmu – to jest już wyższy poziom wtajemniczenia. Całkiem spore grono rodaków nie wie, że część frazeologizmów musi być wykorzystywana tylko w swojej długiej wersji. Jeśli ktoś cytuje dawne powiedzenie **przyganiał kocioł garnkowi**, zapomina na ogół dodać jego drugą – obowiązkową – część: **a sam smoli**. Z językowego punktu widzenia nie ma innej możliwości. A jednak się to dzieje! Tak jak w sformułowaniach typu: ***ktoś z głową na karku** (popr.: **ktoś ma głowę na karku**); ***znaleźliśmy z kimś język** (popr.: **wspólny język**).

Wymiana konkretnych członów – zdarza się czasem, że znamy dane powiedzenie tylko w zniekształconej wersji – nieświadomi poprawnego

oryginału – powielamy tę wersję zmienioną. Może tak się dzieć m.in. na skutek bliskości brzmieniowej konkretnego wyrażenia. Spotykamy ten błąd w takich frazeologizmach, jak: **nie zasypywać gruszek w popiele* (popr.: *nie zasypiać gruszek w popiele*), **poddawać coś w wątpliwość* (popr.: *podawać coś w wątpliwość*); **kłaść komuś kłody pod nogi* (popr.: *rzucać komuś kłody pod nogi*). Tu trzeba się wykazać już dużą wrażliwością, by wyłapać podobne usterki językowe. Często bowiem właściwa, tradycyjna forma powiedzenia może być dla nas nielogiczna. Jak przecież można zasypiać gruszki w popiele? Tak jednak właśnie jest: to powiedzenie odnosi się do historii, kiedy w popiele suszono te owoce pokrojone w plastry. Jeśli się ich nie wyjęło na czas (czyli zaspąło), cały wysiłek szedł na marne.

Zbędne wyrazy we frazeologizmach – tak jak możemy zanedbać pewne przysłowia, tak niekiedy też niepotrzebnie je rozwijamy. To z kolei bierze się z przekonania, że dodatkowe wyrazy jeszcze lepiej oddadzą sens ukryty w konstrukcji przenośnej. I tak zdarza się nam usłyszeć formy typu: *ktoś miał silne plecy, szargać czyjeś dobre imię, między Bogiem a prawdą, czuć gorący oddech na swoich plecach*. We wszystkich tych frazeologizmach podkreślono wyrazy zbędne, które niepotrzebnie wydłużają precyzyjny kształt danej konstrukcji. Jeszcze gorszym rozwiązaniem jest dodawanie określeń metajęzykowych, wskazujących na przenośność danego powiedzenia. Pisanie typu: *ktoś szuka przysłowiowej igły w stogu siana* jest uwłaczające dla odbiorców, którzy jakoby nie mogą zrozumieć, że nikt tak naprawdę nie zamierza szukać żadnej igły, a jest to tylko metafora.

Kontaminacje frazeologiczne – wreszcie czasami się zdarza, że piszący krzyżują nieświadomie dwie zbliżone do siebie struktury. Znają je obie, ale z dwu niezależnych frazeologizmów tworzą trzeci, niepoprawny. W polszczyźnie z powodzeniem funkcjonują zwroty: *pokrzyżować plany* i *pomieszać szyki*. Dość często jednak możemy posłuchać o **pomieszaniu planów*. Inną, bardzo

rozpowszechnioną wersją jest forma typu **pełnić rolę*, będąca skrzyżowaniem powiedzeń: *pełnić funkcję* i *odgrywać rolę*. Zamiast też mówić *bądź co bądź* albo *w każdym razie* – mieszamy obie struktury i piszemy: **w każdym bądź razie*.

Nie tylko jednak takie błędy będą świadczyć na naszą niekorzyść. Z frazeologizmami musimy obchodzić się ostrożnie, gdyż są one wyrazem rozwoju kultury każdego kraju. Stąd nie jest dobrym pomysłem zapożyczanie form frazeologicznych z obcych języków.

Zbędne, bo obce

Tytułowy tapet jest właśnie takim przykładem frazeologizmu, który nie jest nam do niczego? potrzebny. Co więcej, powoduje, że odbiorcy mylnie przypisują *sformułowaniu być na tapecie* takie znaczenie, jakoby coś trzeba było zawiesić na tapetę. Tymczasem nie mówimy o wzorzystym papierze naklejanym na ściany, ale o grubym zielonym suknie pokrywającym stoły. Oryginalna forma *etwas aufs Tapet bringen* nie utrzymuje się w polszczyźnie tak, jak powinna. I jest to wystarczający dowód, by z takiej struktury rezygnować.

Podobnie też z jest co najmniej kilkoma innymi frazeologizmami, funkcjonującymi w polszczyźnie nawet od kilkudziesięciu lat. Nie najlepszą „opiniją” mają konstrukcje typu: *tu leży pies pogrzebany* – lepiej: *tu jest sedno sprawy*; *coś wydaje się być jakieś* – lepiej: *coś wydaje się jakieś*; *od przypadku do przypadku* – czyli rodzime *od czasu do czasu*; *w pierwszym rzędzie* – to inaczej *przede wszystkim*; *póki co* – lepiej: *do tej pory*.

Uznanie takich frazeologizmów za błędne byłoby pewnie nadużyciem. Warto jednak pamiętać, że tak jak trudne do przełożenia są polskie frazeologizmy na inne języki, tak samo działa to w drugą stronę. A jeśli mamy swoje odpowiedniki, nie warto sięgać po obce wzory. Wszak już w XVI wieku mistrz Mikołaj Rej z Nagłowic pisał był: *A niechaj narodowie wždy postronni znają, iż Polacy nie gęsi* (w tym powiedzeniu użyty jest przymiotnik; gęsi = taki jak u gęsi, jak np. ptasi śpiew), *iż swój język mają*.

Lepiej tego po polsku ująć nie można.

DR MICHAŁ WIŚNICKI

językoznawca, orędownik prostej polszczyzny w komunikacji publicznej, przekonujący do tego rodzime urzędy od ponad 15 lat
e-mail: m.wisnicki@uw.edu.pl

Wiedza najlepszym zabezpieczeniem

fot. Shutterstock

Funkcjonowanie większości osób na całym świecie nie byłoby dziś możliwe bez dokumentów oraz banknotów. Kluczowe wydarzenia w życiu związane są z koniecznością posłużenia się odpowiednimi dokumentami. Z tego względu z jednej strony niezwykle istotny jest ciągły rozwój technik wytwarzania dokumentów oraz wprowadzanie do nich kolejnych zabezpieczeń, trudnych do zaimitowania przez fałszerzy, a z drugiej – warto mieć świadomość i dysponować stosowną wiedzą, jak weryfikować ich autentyczność.

Dobrze zabezpieczone dokumenty i banknoty stanowią ważny instrument oddziaływania na bezpieczeństwo obywateli, a tym samym na bezpieczeństwo państwa. W związku z tym większość producentów druków zabezpieczonych ogromną wagę przywiązuje zarówno do ich perfekcyjnego zaprojektowania oraz wykonania, jak

i do wyposażenia ich dzięki nowoczesnej technologii w system zabezpieczeń przeciwko fałszerstwu. Jednocześnie należy pamiętać, że aby zabezpieczenia spełniały swoje funkcje, tj. chroniły dokumenty przed fałszerstwem, stały na straży ich wiarygodności, a przez to gwarantowały nienaruszalność i bezpieczeństwo obrotu prawnego oraz finansowego państwa, niezbędne jest prowadzenie aktywnej działalności edukacyjnej polegającej na treningu umiejętności weryfikowania autentyczności dokumentów i banknotów.

Każdy z nas powinien znać elementy zabezpieczające stosowane w dokumentach i znakach pieniężnych. Brak takiej wiedzy może bowiem skutkować poważnymi kłopotami, a w skrajnych przypadkach spowodować niepowetowane straty finansowe, wizerunkowe i szkody moralne. Biorąc pod uwagę ewentualną kradzież tożsamości, zagrożona jest również obywatelska i społeczna wiarygodność poszkodowanego, a przy większej skali zjawiska – integralność systemu bezpieczeństwa kraju.

Należy pamiętać, że fałszerstwa dokumentów są z reguły środkiem do popełnienia innych przestępstw, które stanowią główny cel działania sprawcy – zazwyczaj osiągnięcie korzyści majątkowej. Tego rodzaju czyny zabronione godzą w zasady bezpieczeństwa obrotu finansowego i gospodarczego w kraju.

Ważnym wydarzeniem dla legislacyjnego uporządkowania problematyki dokumentów publicznych oraz powołania ośrodka zarządzającego tą sferą było wejście w życie 12 lipca 2019 roku

fot. Shutterstock

Ustawy o dokumentach publicznych. Na ten akt prawny środowisko osób i instytucji związanych z szeroko pojętym bezpieczeństwem czekało wiele lat. Ustawa przede wszystkim określiła zasady funkcjonowania systemu bezpieczeństwa dokumentów publicznych obejmujące: projektowanie, wytwarzanie, przechowywanie oraz weryfikację ich autentyczności.

Zgodnie z nią za politykę oraz zapewnienie prawidłowego działania całego systemu odpowiada minister właściwy ds. wewnętrznych. W celu realizacji zadań minister m.in.:

- bierze udział w procedurze opracowywania wzoru dokumentu publicznego,
- analizuje przypadki fałszerstw dokumentów publicznych oraz inicjuje zmiany w zabezpieczeniach chroniących je przed fałszerstwem,
- ocenia jakość wydawanych dokumentów publicznych zaliczonych do I kategorii (m.in. dowody osobiste, paszporty, książeczki żeglarskie, karty do tachografów czy legitymacje służbowe funkcjonariuszy policji),
- publikuje w „Rejestrze dokumentów publicznych” informacje o wzorach dokumentów publicznych,
- podejmuje działania mające na celu podnoszenie edukacji w zakresie wiedzy o możliwościach i sposobach rozpoznawania sfałszowanych dokumentów.

Minister wykonuje te zadania przy pomocy Komisji ds. dokumentów publicznych, która rozpoczęła swoją działalność w dniu wejścia w życie wspomnianego aktu prawnego.

W ustawie uregulowane zostały również kwestie podnoszenia poziomu edukacji w zakresie wiedzy o bezpieczeństwie dokumentów publicznych. Ustawa nakłada bowiem na urzędników i funkcjonariuszy obowiązek posiadania odpowiedniej wiedzy oraz praktycznych umiejętności w dziedzinie kontrolowania autentyczności tego typu dokumentów. Dla producenta druków zabezpieczonych, a także krajowych ekspertów i specjalistów w tej dziedzinie, rodzi to automatycznie wyzwania dotyczące stworzenia oraz doskonalenia systemu edukacyjnego, który pomoże adresatom tego ustawowego wymogu osiągnąć odpowiednią wiedzę i kwalifikacje.

Skuteczną formą walki z negatywnymi zjawiskami w sferze obrotu dokumentami oraz znakami pieniężnymi jest wymiana wiedzy i doświadczeń naukowców czy ekspertów, odbywająca się np. podczas konferencji lub sympozjów

fol. Shutterstock

naukowych. Istotna jest też dostępność studiów, kursów oraz innych szkoleń o tej tematyce, a także popularyzacja wiedzy o zabezpieczeniach zaimplementowanych w dokumentach wśród urzędników i funkcjonariuszy mających do czynienia z tymi dokumentami na co dzień.

Taką działalność prowadzi m.in. Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A. (PWPW S.A.) jako odpowiedzialny producent banknotów oraz najważniejszych dokumentów w naszym państwie. W tym celu w strukturze organizacyjnej PWPW S.A. funkcjonuje Centrum Szkoleń i Ekspertyz (CSiE), które oferuje szkolenia przygotowujące kadry państwowe oraz przedstawicieli służb do rozpoznawania autentyczności dokumentów i banknotów, a tym samym – zwalczania zagrożeń związanych z ich bezpieczeństwem.

CSiE od wielu lat współpracuje z ekspertami w dziedzinie bezpieczeństwa dokumentów, banknotów i innych druków zabezpieczonych. Poza szkoleniami prowadzi badania, jak również wydaje opinie dotyczące autentyczności polskich czy zagranicznych dokumentów tożsamości, podróży, komunikacyjnych, a także banderol akcyzowych oraz innych druków zabezpieczonych.

ALEKSANDRA GRYNKIEWICZ
Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A.
Centrum Szkoleń i Ekspertyz
e-mail: szkolenia.csie@pwpw.pl
tel. 22 235 27 40, 603 927 957, 605 403 890

Dlaczego warto być ekspertem Komisji Europejskiej?

Współczesny świat stawia przed nami wiele wyzwań, a Komisja Europejska (KE) odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu przyszłości Europy. Bycie ekspertem KE to prestiż, ale także odpowiedzialność. W tym artykule sprawdzimy, dlaczego warto podjąć to wyzwanie i co rola eksperta może przynieść zarówno jednostce, jak i społeczeństwu.

Największa liczba ekspertów jest zaangażowana w proces oceny wniosków oraz monitoringu projektów w programach ramowych Unii Europejskiej (UE). Obecnie jest to Horyzont Europa – największy w historii UE program finansowania badań naukowych i innowacji.

Wpływ na kształtowanie przyszłości Europy

Może to zabrzmieć górnolotnie, ale bycie ekspertem KE to naprawdę okazja do bezpośredniego wpływania na politykę oraz kierunek rozwoju UE. Komisja Europejska jest jednym z najważniejszych organów decyzyjnych na kontynencie i ma wpływ na życie kilkuset milionów ludzi. Eksperci uczestniczą w procesie tworzenia nowych regulacji, strategii i polityk, które kształtują przyszłość nowoczesnej Europy.

Istnieje kilka czynności, do których eksperci mogą być powołani przez KE. Przede wszystkim zajmują się oni oceną projektów badawczych dotyczących różnych aspektów życia społecznego, gospodarczego i środowiska, w szczególności w ramach programu Horyzont Europa. Mogą to być m.in. przedsięwzięcia odnoszące się do wpływu nowych technologii na rynek pracy lub skutków działań na rzecz ochrony środowiska, lub koncentrujące się na globalnych wyzwaniach Europy i zwiększające międzynarodową mobilność naukową. Zakres tematyczny konkursów jest bardzo szeroki, ale to eksperci decydują o tym, które projekty ostatecznie otrzymają dofinansowanie i będą realizowane, a które odpadną z tej konkurencji. Specjaliści mogą promować innowacje, które przyczynią się do zrównoważonego rozwoju Europy. Drugi obszar działania to monitorowanie poprawności realizacji projektów w trakcie ich trwania i raportowanie do KE. Są także eksperci – obserwatorzy, którzy czuwają nad poprawnością tych procesów.

Po zakończonej ewaluacji i monitoringu są oni często proszeni o informacje zwrotne, co finalnie ma wpływ na kształtowanie polityk KE w zakresie zmian klimatycznych, energii odnawialnej, efektywności energetycznej i wielu innych dziedzin mających kluczowe znaczenie dla przyszłości planety.

Warto podkreślić, że eksperci KE działają na dwóch poziomach – krajowym oraz europejskim, co sprawia, że ich wpływ jest rozległy i ma długofalowe konsekwencje. Są oni swego rodzaju łącznikami pomiędzy KE a podmiotami zaangażowanymi w badania i innowacje na poziomie krajowym. Ich rola polega na dbaniu o interesy obywateli, promowaniu innowacji, zrównoważonego rozwoju oraz wspieraniu europejskich wartości, co ma ogromne znaczenie dla kształtowania przyszłości Europy.

Rozwój inicjatyw prospołecznych

Eksperci pochodzą z bardzo różnych obszarów rynku – są to zarówno osoby pracujące w szkołach wyższych oraz instytutach badawczych, jak też w urzędach, organizacjach pozarządowych i prywatnych przedsiębiorstwach. To pozwala Komisji Europejskiej brać pod uwagę zróżnicowane perspektywy i potrzeby społeczeństwa przy ocenie wniosków projektowych. Różnorodność wiedzy eksperckiej sprawia, że gdy posiadają oni decydujący głos na temat wdrożenia poszczególnych projektów, pośrednio przyczyniają się też do rozwoju wielu inicjatyw prospołecznych, takich jak programy edukacyjne, przedsięwzięcia mające na celu zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego czy programy zdrowia publicznego. Ich wiedza i zaangażowanie pomagają w tworzeniu skutecznych rozwiązań dla licznych problemów społecznych. Dzięki nim realizowane są te inicjatywy, które mają największy potencjał i są najbardziej

potrzebne lub pożądane w danej dziedzinie. To prowadzi do implementacji interdyscyplinarnych i holistycznych rozwiązań.

Eksperci, którzy pracują dla KE, z uwagi na znajomość polityki finansowania badań, jak też projektów tworzonych przez wiodących naukowców i innowatorów, mają większą świadomość realnych problemów, z którymi boryka się Europa, zatem w swoich instytucjach krajowych także mogą wpływać na tworzenie polityk i regulacji, które wspierają ważne cele społeczne. Obecnie w konkursach programu Horyzont Europa, który zatrudnia najwięcej ekspertów, coraz więcej uwagi poświęca się tzw. innowacjom społecznym i można przewidywać, że duża część kolejnych konkursów będzie ukierunkowana właśnie na takie projekty.

Rozwój zawodowy eksperta

Pełnienie funkcji eksperta Komisji Europejskiej to wyjątkowa okazja do rozwoju zawodowego. Jest to praca w bezpośrednim kontakcie z międzynarodowymi profesjonalistami o szerokim zakresie kompetencji, niepowtarzalna szansa na zdobycie nowych umiejętności i doświadczenia. Dzięki temu eksperci zyskują wgląd do najnowszych informacji i badań z różnych dziedzin, co niewątpliwie pomaga im we własnym rozwoju. Praca dla Horyzontu Europa umożliwia dostęp do najlepszych ekspertów i specjalistów z różnych dziedzin. Można się od nich uczyć, wymieniać doświadczenia oraz zdobywać wiedzę, która jest nieosiągalna w innych okolicznościach.

Taka funkcja często wymaga wykorzystywania wielu różnych umiejętności, takich jak analiza danych, zarządzanie projektem, negocjacje czy komunikacja w międzynarodowym zespole. Niewątpliwie kompetencje interpersonalne oraz prezentacyjne, jakie rozwija praca w charakterze eksperta, są też cenne w wielu innych obszarach życia i mogą być pomocne w dalszej karierze zawodowej. Odgrywanie tej roli daje możliwość uzyskania globalnej perspektywy – poznania różnych kultur, narodowości i odmiennych punktów widzenia, co może przyczynić się do poszerzenia horyzontów, a także ułatwia pracę w międzynarodowym otoczeniu.

Jak już wspomniano na początku, bycie ekspertem KE to duży prestiż i wiarygodność. Wielu specjalistom może pomóc w zdobyciu uznania w swojej dziedzinie, jak również otworzyć drzwi do większego rozwoju zawodowego.

fot. Shutterstock

Warto również podkreślić, że eksperci KE otrzymują atrakcyjne wynagrodzenie. Obecnie stawka za dzień pracy wynosi 450 euro.

Wyzwanie, które warto podjąć

Bycie ekspertem KE to wyzwanie, które wymaga zaangażowania i ciężkiej pracy, ale może być niezwykle satysfakcjonujące oraz owocne z punktu widzenia rozwoju zawodowego. To okazja do ciągłej ewolucji, nauki, a także udziału w procesach decyzyjnych, które kształtują przyszłość Europy. To szansa wykonywania pracy na rzecz dobra wspólnego, co w wymiarze jednostkowym może być ogromnym źródłem satysfakcji zawodowej.

Ambitni specjaliści z pasją, którzy chcą działać dla społeczeństwa jako eksperci KE, powinni skontaktować się z Krajowym Punktem Kontaktowym Programów Badawczych UE. Można zadzwonić, napisać, a także umówić się na spotkanie. Więcej informacji na ten temat znajduje się pod linkiem: <https://www.kpk.gov.pl/horyzont-europa/eksperci-ke>.

DR MONIKA RYNDZIONEK
specjalistka ds. równości płci
w Horyzoncie Europa
w Dziale Krajowego Punktu
Kontaktowego Programów
Badawczych UE w NCBR
e-mail: monika.ryndzionek@ncbr.gov.pl
www.kpk.gov.pl

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich

Usługi PIFE

**Diagnoza
pomysłu**

**Wskazanie źródeł
wsparcia z FE**

**Konsultacje na etapie
przygotowania wniosku**

**Konsultacje na etapie
realizacji projektu**

**Szkolenia
na temat FE**

**Spotkania
informacyjne**

40

**punktów
informacyjnych**

179 866

**konsultacji
w 2022 roku**

Centralny Punkt Informacyjny (Warszawa)

Główne Punkty Informacyjne

(Białystok, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków,
Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin,
Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra)

Lokalne oraz Mobilne Punkty Informacyjne (w całej Polsce)

Konsultacje

telefoniczne

e-mailowe

pisemne

bezpośrednie

Zapytaj

o Fundusze Europejskie

Znajdź najbliższy
Punkt Informacyjny na

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl/punkty

Bezpłatne konsultacje

Konsultacje indywidualne u klienta
(po uzgodnieniu z PIFE)

w Centrum

„w Centrum – Magazyn Projektów Europejskich” to kwartalnik wydawany przez jednostkę budżetową Centrum Projektów Europejskich w celu popularyzacji wiedzy o Funduszach Europejskich (FE) oraz o projektach współfinansowanych ze środków unijnych. Intencją wydawcy jest integrowanie wiedzy o dostępnych FE, które leżą w gestii różnych instytucji, i dostarczanie kompleksowych informacji potencjalnym wnioskodawcom oraz innym odbiorcom.

Redakcja

Magdalena Majewska, Andrzej Słodki, Agnieszka Wojda,
Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich

Redakcja współpracuje także z autorami zewnętrznymi.

Zapraszamy do zgłaszania propozycji tematów, które Państwa zdaniem warto opisać szczegółowo w kolejnych wydaniach magazynu.

Kontakt

redakcja@cpe.gov.pl
Centrum Projektów Europejskich
ul. Puławska 180
02-670 Warszawa
www.cpe.gov.pl
www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

Publikacja jest współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027.

Informacje podawane w magazynie „w Centrum” nie stanowią oficjalnego stanowiska Instytucji Zarządzających, Pośredniczących i Wdrażających poszczególne programy i nie mogą stanowić podstawy do formułowania jakichkolwiek roszczeń. Nie stanowią także oferty w rozumieniu prawa polskiego. Redakcja „w Centrum” nie odpowiada za błędną interpretację udzielonych informacji ani za skutki czynności podjętych na ich podstawie.

Egzemplarz bezpłatny
Nakład: 2500 egz.

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład
Grupa FLPR – www.flpr.pl

Korekta
Grupa FLPR – www.flpr.pl

Druk
Grupa FLPR – www.flpr.pl

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

www.pife.gov.pl

Punkt Informacyjny
Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

